मे०टी० श्रीगणेशाय नमः इदानीमिंद्रादिपंचलोकपालानां संज्ञयोरशं समेर्गमासमतेकल्पद्रुमनिति अथ वशिरिविभीकावाहिताः निंतरपर्यः तांभेभीतानकाद्राःन म०बे०
१ महाद्रपगमयानितर्तेनल्लस्तिधमाव्यल्नेषशोभिताः पंचवीरमुख्यमहितानिंद्रादीननिन्यः प्राणप्राभासः विर्निकावाहिनोतेषपंचमनलोभिराः१८
वैतपशैलानाचव्यपाविनिल्हुपधाकलोदस्तेपसपदूपंतमाोव्नित्सादिपपक्रमेतेतिनत्थपेभपापिपत्यते वीरपटेन शौर्यनाथकगुणाः केनूष
लोकालिवपीमल्लममोहागधाः त्र्यालिलाः ममलानंदनशाविक्नोदेनाधानतरतसोयाहृद्ात्याल्पाश्रपापीमृत्राोष्ठितोभूंगमालोभ्यपर्पेत्तिं
पापन्मेशाश्रपाकल्पद्रुमान्नियपयाकल्पद्रुमानंदनष्थितरहसोपेभपार्थिकात्तयाम्पराजापेभपातेपीत्यर्थः सर्वाभिकापदरकल्पमामपान्नरागात्

यपिवहुपूर्वकल्पारमयाद्रपपोमाः भेम्पपालाश्रर्पविमानेस्थितलात् नपतिष्ठिकम्भो १ सासादिति सारेवीनतंतेषमध्येप्राधान्यात्रितृशतनकात्या
उभिषावृदिवोभिनपभिद्रमभिक्तसयरिश्पतयातेनप्रकारणोवे अथवकपात पयायेनसशचीपतिर्द्वंद्रापधाणिवकोः भवति तम्येनेषधल्याप
समागाव्ययनवृप्रेक्षाकाभिप्रकाशितेभवति किंभूतामाभूतानूतमविस्तल्पतांजननतावीनेननसमहस्रनेतोपपामा पयाद्रंश्रहीनोषाकघनलिस्वो कल०
राजयाचवर्णनेवमोनितेप्रतिभाभवीननयाऽवोर्दरीतिभावः सासादितिविशेषणेभनलदृपंदत्तणालानामिंद्रादीनांलोनोविसंसरत्यते २ १

श्रमदीति देवमथैमिवभ्रमेभैमिवपमगुप्यंद्रुमदीपःकापाःपीतांगंधमेनापः न्यसमूहविदं सहेश्वर्यसामर्थ्यंबाहुल्यंनादिंश्रुमोवर्णपामः वर्णना
कोलाहलमगोचरद्रसर्वः किंभतस्यद्विपत्रोन्निवेपोकलनामीदिव्यमहपविजितानपः शीलेपीकृपाणुगाक्रमोपस पृस्याणाश्रीः सेनाचीभवंतीमेनि
कोभवंतीपोद्भानननरःनवाभीरपोशमाएपणीतपीवीसेनाधिष्ठामेनहःसासनितान्यसुभीरैसभपपपामा श्वासृस्पोस्थानोपाभीः तस्याद्रीणे
पणेतेनसाश्रीः सापमस्तनितेतिवा चामोवरोः सर्वीतमिसर्वं. नाडपसेतु श्वासवीसेनात्यनृपाद्रुसतिर्विकथपामः श्वापितुनश्वकथनेपिवे
कृत्वपेश्रीमद्भूतानस्नगुणीवाम्पस्यानताद्यपोहिसपंनश्रीमद्रुतस्पपित्राद्रिमीसिद्धामृणीनंक्रियते पंतुनतपोतिभावः किंभूतस्यद्विपतानलस्पमे
सैन्यस्पापिकस्पससाप्पवाविजिनरपीकृपपाक्रमोपस पृस्याणाश्रीः सेनाचीभवंतः सैनिकाः श्वालेपाश्वाननरानवापिमुसेरानोरकृतस्पवामेन

गंधेनसंभूमिजेनिता रूपोः सावर्ण्यसेनापामुवल्लीभवतांपवेताएमानानामितिवा मत्तगजवाहुल्पमनेनसख्याते एवमिंदुनलपोभेदबुद्धिपंपान
स्पाभवंतितपादेभ्योमंगणाशहीउष्पापणभूमीपवेते इतःश्लोकाराम्यसाजीतिपावस्पथममिंद्रादिरुणैनपश्चानलवर्णने श्वसानीसारैनल
वर्णेनंप्राप्पेनेनादिकाल्पवर्णनंपश्चादितितेप श्लोकादिरश्वपमतश्रीत श्लोकेननलस्पश्वाधान्येननिर्देशाहुणैणोसाहितानीपपादिश्वालानामश्रा
धामेनीननिर्देशात् पीवनोभवतीहोतेशीतस्पर्शावपातेपे भवंभतावपानारीमोधातेनगुणीनीतिरहाः उत्तपावर्तोगीनीसमः वतोपमे स्प
स्पद्रतिशापनेदमेशीलवर्णानाश्चेतीतिः १

2

श्रीः ऊर्धेति स्पष्टं द्रुः मणिभिर्नृपाणामभ्यासमागतिपुर्वेरं पाणामननाथ महाद्विनीभिः सारमेनाभिः श्रवाम्यते वृगम्यते किंविधाभिः सुधांशुपुञ्जंदुः दमनं मघ०
२ विनोदगाः प्रकारशाकद्रालेयांगणः समहः हरमंवृषिनोभायेणणाः नेरिप्रभृतयः तान्समर्नापिद्यंतिस्याममनामसहनपंतितमदितारशैतपावतुस्वनिधाः
पद्योधरामेघाः द्रव्यपापसंहारीः मंकरोगणपतिर्मेघाश्चनिवातेषामेकतुंबी सापितान्यभवत्रैदिंद्रुः सुधाशुद्धारागणाम्हस्सान्मनासहनपसुवेशाल्यः
पणाधरांकचुनीभोवा पद्मेद्रलस्य वापंतेनरवितुमनद्राघुर्मणिप्रभासर्पशोभापासताभिः सुधांसुवारिभिः शक्रधनुर्योगेनवसुर्णयणचव्रनंध्यणाभीति
ताभिर्वा तथाचूडः प्रवृत्तोभ्राभोधनादिपाभिर्पपूतेषुगणोद्धविताभिः प्रजाताभिः रैमजपाद्रुहस्ताभ्यामाद्रीभिर्पोतांताश्चतारणार्विताश्रुतिवा तैः स्वा
शद्विमामाना वद्वारयलोमसिनलतेजः संवंधेनसपैनेजः प्रवृत्तपत्रजांतमिसर्षः नतपसेरप्यलः साभापांरंद्रपाणाशुनचामरधीमिणीभिः स्वचाप्य

ते सेव्यते किंभूताभिः सुधा स्वर्णवोपस्थतेनहारणेनमुक्ताहाराणामहनेनरुनाहमीसंदराः पयोधरांनः स्तनमध्यसद्यूंकिनीतस्यंवद्दाइंदृशापसंनद्धमसे
प्रभपामाताभिः चोप्यर्थः पाचासपीहिपोजना द्रासमध्यामणीनामंनेरुतपीत्वाद्दिवापसंवेद्रुमर्पप्रभासाम्यं तथाचमणप्रनदृलानिप्रचुराणिाश्च
मरणानितैरर्विताभिस्संस्कृताभिः माघान्महाराणांग्रहणंन्यामाणग्रहणंतद्वातिमिकालंकाराणामंतोनपोनस्रकां प्रसेनपद्मासभार्पनिमपचाहि
तद्गासंयामपाचास्पीतिप्रुञ्जते सुधर्ड्हीमश्रुक्रूपोः श्रुमतोर्नाणमारणैः समिपुष्पहस्तामराः हरशक्रात्रमपहृंमिसणा हर्मीनाक्षीस्यैविनिः ज्ञ
पर्ववादवज्र पद्दाश्रुहारणवोनहारिणः पयोधरात्मनातेषामंकः पार्श्वप्रदेशः तद्वंशीर्द्रूक्षापोनसतपद्विशेषस्तेनसंवद्रादिस्यप्रभासभापामंताभिर्द्रु
वापदशाकाभ्यासारिम्यमणिप्रभापामंतामिरिनिवा विचमणिप्रभाः संवेलिताः शक्रधनुःसदृशाभवंतीति वद्रुलेणभाणोर्भ्रूषिताभिर्तषः स्वदसीमि २

3

स्येषीश्रतामतुल्यसंख्यविग्रहाणामुरामरूपेस्त्रीकुगस्कोटिभाजां पद्मसिद्धामपमुरस्थलो विधायमनं यंविपत्त्वलनिधेस्तगुरुत्वमाह । १ इतिपदं कवि
समकेरत्थंतमयाप्रमर्थः अयं श्रोणिभृतां पर्वतानां पक्षच्छिदां विधाय कलाविपत्त्वलनिधेः स्वापसमुद्रेमग्रंज्ञगरुत्वमाह उत्तुंगपैसर्षः पर्वतपक्षच्छेदनादिद्वितीय
तत्वानितिभावः किंभूतानामतुल्यास्वसंख्याः कनकंशाश्वविग्रहाः देहाः येषां तथाभूतानामरपाणामसुरस्तानाकनीकुकश्चयोनि सिद्धहस्तिनां कोटिभजतां स्वर्गलि

स्यरेशेः मेकमिंद्राणामन्यासिंस्थायमूरदानेककुंजराणाम् विरवेः किंभूतो यंबलादेत्यादेर् २: अयमुक्तः पद्मासस्थंपी कथम्प्यमः मत्स्यपक्षेस्तुतुल्याचसंख्यान
लक्षणांश्रुकर्णान्भूतानानरूपंतिमामपंतिरूपंविधाः यद्गाविधाः यद्गानिग्रहाः श्रोणीभृतांवेरंवापेषांत पाश्रद्धामरपांहाय पोथागनाभुतंपाकोर्दिभजतां वेरी
४ नृपाणांपक्षुतांमत्स्यापक्षेरंकुभिलेदंवाछनाउदरथंपरठेपोत । यं मैन्यंवापस्थापंकलोर्वेगिकतापकस्मुद्रेमथंज्ञगरुत्वमाह मैत्रेणोहतापरोहितमनसोदिसर्षः ५

नै०टी० भमीभृतइति दे पस्य प्रतिभटो स्य द्विनौ सत्ते नोपन्येत्तत्सं वृद्धि: भेमितं समितिसंग्रामे भूमि रूपः परंतानुक्तिहूं ज्ञेतां तथा नविद्यते पर्नेत्रं त्वन्नूस्मा पायो ना शोपमतम् सर्ग १६
पुत्र्ग्रमर्यदतमनिंद्रं नतु नेहजावी क्षिप्यपितिं हुम्नायं इंद्रूसमहस्नेतवताम्यापतयं सतश्चाह तेपतरीयं राधाकोसि स्पतिक्रोतप्रमृताद्विपिरीपुंस्वतपवाहू
३ तमाश्रुपंकाशीक यौनि हुनंनरूपभामणाद्धारितवहुनेत्त्वभावो वा हूनेनेनालोकमेनपवर्णासिगुमता ज्ञातुस्वनिधमाननतारिसर्षः शपाहृतिकानेहमतत लषी
नेत्राणिनमंतीसर्पद्दतिवा वहूनेनचसपहूत्वाबहूनेत्तसंपंभिनमनदीपमहूतमनिशपमुक्तवेताग्नपंमितिता नरूपसेतेत्वमनुत्वप्तदतेतसपापनेनानीविहूपप
श्लोकनात रणेशोनेताः तथाच्यपगतोनिशिष्टःस्वपापोपसातेताणेन्यपगतोन्यपापः पत्नापनंपरयापत्नापमाननिमसर्षः एतदीपंच्युतिशपंच्यपपु
मितहसतपपीपाणामाश्रुपंकपंचाननशाहारोहसेछिहे नेनंसीनांमुक्तंपुसंपचातचाइकांतमिसिकनयामेननालोकमेत्र्यपितालोक पतर्षः वाहूनं

यथाहूनेनेशपमतिक्रांतं वाहूहसपरीमापाभिकपरीमाणोनेनेत्रप्रसनादष्यनिर्केहसर्षः नहतंपथात् थानालोकमेत्र्यपितालोकपतिता यशपंवाहू
नेनंवाहव्यतिशपितोनरेन्यो शापोपपोलानतिशपोनेचेशपमतिक्रांते च्यतिशपाच्यतिशयेनेतिनपुंसकैकशेषेणनाव्यात्येपं एतदीपंगुममकेनपालि
तंपरहृदयतेनेताश्रुवहूनांनानेतानतेपोममहंत्र्यतिशपितोहसोपमलक्षणपावरानेकलक्षमाण्येकपपश्चानरान्यान्त्र्यपनेनपोषितात्रसमोलक्षं
व्यन्ते कुलिशभिदुरं पविशितिसमर: मेत्रंमथ्यागुणेतमेदतिविश्वः जिह्वग्लानिश्चशत्रुमस्तुीतिनान्यीलोगत्रुः तथोगेभमीभृतइतिनलोकेतिपदीनिये हुलस०
धाहितापा वहूनेनशत्रुश्चाव्यासमत्तसंपंवेष्यण पवेपाणंगतारेकवहाव: ९ रामराम रामराम रामराम
३

लेयत्वादिति हेमितं विनिश्चितिस्य निविडनितंबेभैमिवलक्षत्वेनमुविपभृतीनांसमहंमंगूर्णगत्वंतत्स्वभाव: तस्यप्रशंसोबहु: उपभोगतत्पयविद्यानालरसम
मानालेवारैवापतमिंदूस्यपाणीचवरणोवपाणिग्रहणंमाणमानुरागपथातयारभतेभ्यपुवेति इत्यलनानामाणिनमम्भसाराधेवत्रणाविसर्थ: तत्रस्मादने
नेहेष्मपत्सामाहेशनीनस्य रसुदहसभापस नत्स्य भेसामागहणोणतत्पाणियाणिकर्ष्वैसन्ममुस्थमासाहिभि: परिहस्तगावदेनस्पमूहस्माननस्यमात्र
उपभोगतत्यपुष्विका: तामाहनेचपतानलेनमसहेविधापम्न केनकेव हमीगिंदेषगवादीन लेयानश्चरिहितिनेनूना: पिशुनीगतल: पत्रकाविसमा: नितंबश
ब्दाहृतिशयाधारिनि: पाणिचरणेषाणंगतादिकावदोवेषटन्न ७ न्याकर्णयेति च्यमोमस्तीभैमीगतोपरोक्तोच्यपिलुलांनवागवमासेदलेपिवनलेणिप
गुल्फलगतीसमामस्तंबधामाकर्णपंजभपत्रइंदेमलेवममानेरूपकंदयंनिगाहमानानामतीपिशेपाविलोकनादपिविशेषमनुपटलंभमानापयाकमे

श्रोत्राकृतंणेडिपान्येताबहुलीहिपाचनिर्णयंनात्वापनतमाप न्यूनपेंह: मक: विंतानस्तवपो: महत्पत्नाहपमिंद्दोनलोवेविनातामीरिसर्थ: व्यपिवेति
समूहापोपरस्यासमूहापणानेको अव्यापृतल्हरितारह ८ थाकइति माभगतीमामतीभप: पुनरपिनवस: स्वजेवाश्याम्यामसजात किंकतलत्रतोषु
मध्य: स्यांभैमीसमीपयतनस्पमारापमपिनिरिस्पाहिश्यापुन: किंकृशा भैमीइतिहोलापमानहोलेरभवन्ननोपस्यास्तांपाभाव्यसंविंस इतिकिं: फक: स
हसदश: निषधाधिपतिर्नलोवेति होलेवादरातिकर्तु: कादृसल्लोपश्चेतिकाहिशानविरोलापमानमिति व्यसांमामीपिकस्याभार: ९ रामराम॰

६

प्रो०टी० एषइति हेभोमित्रएषप्रतापस्यनिधिः प्रकृष्टोऽस्य यशस्थानंतथापंमराऽरतिमानुर्धगमनपुत्रः एष्वेन्वलनोपमितसर्थः धनुर्नपेनवक्रिमानेनकिंनाम प्र०
मेतानाजितंनप्राप्ता अपिर्वैस्थानोर्वहृदिस्यास्तिकिंनामनिर्वचनपोमास्यात्प्रमितसर्थः सर्वेषामभिनाम्नोनिर्वचनमस्ति नामसंभावनायो अपिधनाःयेन
४ किंनामवस्तुनमातंतेजसानांपुरमाणत्वोमर्दनादिपलतेनदिग्धमानस्तारितिवा अयेनधनंजयेशाहेनतत्रासार्थकंनामकिंवाजितमितिवा धनंजयतादेव
शुद्धेरपिताद्रमुष्मात्मनेः प्रमतेहेमवर्णमभिनाक्षुभानुहि धनमित्रेहुताशनारिसुकैः अपेरपरंप्रथमंहिरण्यमिति श्रुतेरस्मात्तवर्णप्रथमममुनसर्थे अपिसर्वाणि
निकस्पवनकस्यानिभासमानेदरीप्यमानास्सर्वेपन्नास्ति तेजोमार्गविदन्धपातेजोयातितिजन्मस्यकस्यतनयाऽकुभास्वरोऽस्येनहशमितसर्थः तत्रपक्षेएषधनकः श्रा
म्

त्रतेनः स्थानं तथासरोरपवान् तथाऽनेनजपेनकत्वाकिंनामधनंनार्जितं वैरिणोविजितस्वधनमर्जितं शापोशत्रंतेनमहितमितिवा एतेनधनार्जनमस्ति
प्रभोगः फलंनकिंसुलभमेव वरान्नमेवसर्वितं मराःपः शक्यावदोमिधितितिवा अपमनलोपरभानुस्वरुकापकांतिसमृद्धिःकस्याप्यमस्यनास्ति भारीतिः कृ०८०
स्वाः कंवशाहः कृपेमोरपतेर्धमंपरस्येवकस्यापिभासीतिवा तेजसीमधुरस्वरः संसर्गस्यत्कं नीतिहोत्रोधनंजयः शर्वरीपतिमित्रसमरः धनंजयः संतापो
धनंजयजीतितव्य अहर्दिवंतिपुत्र भासंस्थोभाशेतिवर १० रामकृष्ण० रामकृष्ण० रामकृष्ण० ४

श्रुतेर्थंति हेतुविवक्षायांतिप्रयोजनसंयोगेपुरुषार्थमिति अस्यायोतस्योविशदपिनेतिपद्‌ता न्यालापाद्येवंतस्यकर्तृत्वीभवंतिपाशीभवंतितानितानिपार्थितानिष्ट
सिद्धीकार्याविनात्‌णकाश्चकारीपादीनितान्येवाधिकरणंभस्मनस्याभावः ततःश्रमवत्रभतिर्यंप्याः एवंविभागर्त्रिभंस्यातपत्तिनोपिपाद्यगुणतादिश्वातनिश्चस्यमहे
श्वरस्यातिनस्यागागाजननापद्दृष्टलताणगानांविशिष्टस्वर्णीरसंपत्तेनामतेसंपद्यते एतत्सर्वंविभवस्यापिद्रव्यस्यातपत्तिनोप्युपत्ततेसंश्रमवतिव्यवहारस्यनेते
तीतिकिंतत्कार्यमितिस्मृतिः इतिविवक्षणीतित्वलेपोवित्यातुरीनियपेमात्वधानाभवंतित्यत्रते एतद्वृणोभस्मितवंतलंनान्यतिविविदितिविद्यापेक्षणीयेतिव्य

ज्यते नत्वपश्चेत्स्वंगाहादिककर्मणिद्यस्यनलस्यभूतिः संपत्तमाहाधनिकस्यापित्तत्सर्वंमनसंस्यमुनेरपित्तूष्णभिलाषमनुत्पत्तयेसंपद्यते ममेदक्षसंपत्स्यमा
दितिधनिकोमुमुक्षुश्चापिअप्रमत्तपेक्षस्यतीसर्वः धनिकस्यतपत्तिनोपिर्द्वाजननापसंपद्यतदितिवा किंभवतासंपत्‌ श्वांतिशापेनात्मपद्दृत्तपामोक्षो
पसंहाराद्विमंत्रप्रयोगसामर्थ्येनप्राशीभवंततोतेचदृश्चीशास्वतेषामभिकोरणात्तस्मात्स्त्रियामप्रभवत्साहस्कोपेप्पापाइतिवा श्रावतेत्रभोगाविनिर्वर्त्यः
शाणिःश्रुतत्कर्मात्मार्थ हेतिर्भ्यलाश्वापुधंच पार्थिवेतिरश्चसस्वभिकोसर्वभूमीसण इतिविवक्षणीतिमानिमित्तोरत्सेतिद्वीय ११

नै०टी० स्तदिति चयोषासर्वो ऽमोनिवृषभं संदेवृस भाग्यमुलंपमा: सान्त्वयिमुरर्वानेस्याद्युतिवृतैः चयमात्रेः पमतोमसेंद्रतोपिमाधृष्ठुंस्त्वासनापेत्तपादिग पेस सर्ग० १३
५ पाचमध्येविघमानतमस्ति तेमहस्तिनंतेवोपृकेमहःसतेजः सुनिपपसामिनेकेनमुपृहि प्रामुहि पेनमरणमुणाकाटसहितोनामुनाकरणी ऽतिवण
शोभाशंबेद्धयोमयाचिप्रपतो पिवमुरीतिसिंमुपायमतेयमपतो भन्यापितमुलीकम्येनिमामुशेके: नलपशेन्द्रमोऽभातिपमिद्धपूरोवर्हमाना वनि
तिवलाविद्दलभागनमुरायामतलधाना पद्मामर्वेध्यंगेयुमुसंप्रधानेतयाविद्दलभापामतो कोविद्वधउतिष्ठ्रएप्रपमममोगण्पतरसर्थः पुण्यकस्योकला

देवपुत्रेपत्यास्याहशीतिता चमपमत: सममर्तिनोपिइंद्रारस्थ्रविकंमाध्यष्ठ्यंपर्यपाताहितत्वंमानुमित्रपोतुल्योरंस्थ्रसर्वः तमेःसानेविभक्तिसासो कु०टी०
कपालस्याह्वादिंद्रुपमपोभेतन्मधवर्जितमितितिकेवित तेषम्निमनेपामुहि पेनानेनमशसर्वसहस्राक्षोभाः तिशृपेनाकुणारकाभापीते सिनेवोभनेप
तिमेनंपसप तपाऽत्वनमुपृक्षिमतमामीपंगक्षेतिना महस्विनमुमसवंतेना विष्णुप्रकाशेमकारांतस्यमहः शाहम्पपाभात मुरर्वेमध्योनरकेसाविम ५
जपाकः पितामुरंपयाइतिसमासः मुलेनेनमुसस्यमारत्याचित्तमसंमुखंपस्याउलउपर्यनप्याति १२ ॥ राम राम राम

९

नैवेति शभस्तिकाष्टे पयोर्जालसमनस्यात्मा दे: हद्विमतंरीमिपकत्संश्रुस्यंनैनतिंनुवद्धिसर्थः जानलमानस्यास्यदंधुनेरीतिमृतंभ्र संनैनतसंवध
दृष्टिकंदीसिमानपंभवतीसर्थइदिवा तथ्यामथ्येसमितसम्मिथीकाश्चनांमभ्यनिरमतोभिद्यमानस्पतृणानिशनु वः।िपुनाथ्येपृष्ठावेणनत्रिपतेतत्वासम
देवानेन स्रयमानेणत्त्वंतद्रसर्थः आदेयमानानापोपलाशवाम्यादिकाष्ठानांनामथ्यरतिवा इहलोकेसमिन्नथीनाउत्थानवानुथ्वेनस्त्रन्तासीयिगान्
पुंविरोधिनाकेनउदृवेनपुनः परामर्तितुशव्योभवति वेतेनेनुशंतिनीमेसर्थः नथ्योभवतिश्चपितुन वेगेनोद्विवसास्यवाणिणापिशंति: वतुमरुम्वेत
थयतिवा नलपक्षेपतेग्रहणभारपादिसमथेसासालमेधतिमंदृजत्तेप्रीतिपुत्रकतंनेन च्यैणापजातमेसर्थः तथ्यासमिनमथेमेयामध्येनिरमतो॰

सनैतिणतृणानिस्पकिंचित्कराउसर्थः द्विहरणभन्नोकेवातरसीउथ्यानवात्रेगवानुथ्यानवापंकेनपुनाति पुणाजेतुंशक्तो:पितुमलेनापि कणाप
अथ्योपमिसर्थः अस्यानमुख्य: ददंसदक्कोपिकदृपीवालवोत्रुनाप्तीसर्थः भवतीतिसंवोधनंवा सोतलेनेवगेन् इथ्यमेधःसमिदितमृः च्यत्समेध
सिन्निममसिजिसवनिसपतृणारग्यस्मादपिभवतीतिहतिकारोत्तेः प्रयोगानुसारेणासिन् मथ्येसमित्पोमथ्यपश्चादेतिच्चव्ययीभावे निपातनादे
तं सपदतिविकल्पिकत्वारजभाव: परामर्तितुशक्यपेसकिपार्थस्येपिशक्तिपोगेतितुमुन १३ राम

१०

नै०टी० साधारणीमिति उपर्युक्तेनैव प्रकारेण अस्य निषधाधिपस्य साधारणीं समानां तां भैमीं निपीय निरन्तरं पीत्वा कर्णपर्यन्तदृशी पयमनयो: संबंधि नंदिशेषं पुनरपि तत्प्रकारेण सामवत्याः ज्ञातव्य

९ त्वाभेम्याः पूर्वो मा मेतां गिरं निपीय कर्णपर्यन्तदृशीपयमनयोः संबंधि नंदिशेषं पुनः तत्प्रकारेण सामवत्याः ज्ञातवस्तुभैम्याः पूर्वोक्तं नित प्रतिप्रकृतिवत्रे मनो स्वप

नलद्वयस्य स्वपरिचित्रे च पमनल इति पूर्वोक्त नलव्यतिरिक्तस्य चतुर्विधस्य कामपत पुनःपरत्वे च नवस्वति प्रसमान्ममनसः अतिशयैकमनस्समानि

तत्वाद्वेकैकमिश्रपिप तुल्यत्रिकेपामेरा रत्नस्योतरप्राप्तेर्भेद इलोपवर्णनं एकमेवतपूर्वोक्तं निर्वचनं इति प्रसरते प्रकारान्तरेण नत्वो समिति ब्रवीति

समानः तथापमन्यार्द्धारिणो घटितविरचयति अन्तरः सर्वासोनलस्तुतिपूर्तेस्त्वतुत्वाल्यानेप्रथमसचितकमभागप्रपि न भवति एकस्य द्वैरूप्यादिरूपा

दिशेषा भासस्य शोविशेषाज्ञपर्व च सस्मरः उपासिद्धप्रधानदत्तभवर्थः इगुपधेतिकः अहरादीनामिति फः तुल्यादिर्गीतिततीपा अन्यत्रेरविपक्षे

समानं धारणमस्य साधारणं अनेकं प्रसमनिरसंबंधं स्पर्धरतारिः ततस्त्रियांपादशोभावेरुसाश्रीमाधारणा रजितिविकल्पादर्शिङीपु वाप्रकरणाच्च

साधारणाभृमितिसापपिद्यते दृशीपंसरादिज्ञानदृक्षत्रात्स्यु: १४ एतादृशीमिति अथ तस्मात् तीव्रादिदृरिकाधिनः क्रमस्यविकापकराः रश्मयः

किरणाप्रसरे वस्परतु: रिक्ष तिरस्किणरिश्र: पतिरूपमन्यांपुत्राणारिश्मतिसाभावा धूममुरिश्पो दीरपि नासरूपचके आरभे किं कृत्वा एना दल०

दर्शीमुक्त संज्ञापासरीभूतां तथानल निश्चयाभावात् संदेहः तुल्यरूपदर्शनादेव युक्तिवात् पाहाविनेनमल निश्चयाभावान्मलरूपाणि विद्याज्ञासतेः संज्ञापक्ष ९

पंचालेस्थितिनामानि भाक्तानि त्रसरत्रिपंस्याः सामन्विभांतो भैमी विलोक्य चित्रमितिमिति पादेविमेवमिति पंस्याः मिन्नोविभ्रमजामितसर्वः स्वेन

दर्पतदमरादिपुरबाइतिकजिस्वासर्वनाम्नां मिमानेरिर्हितिडीपिपमतादृशी १५

हंसमिति श्वहोमंचोभने स्वपं पमेरंः स्मापुर्वं बिभर्ति ततस्मस्माद्देतोः पुराणादिरुद्धे नेन कंपापुत्रस्य पापभीति: सकलस्य जगतो भुवनस्य पंकस्यापास्य
तेसुदनेन स्यात् भवेत पंकेमज्ञो सेरवाशेन स्कैवा एतद्रुपात्पंकोपि नकारोतीसपं: श्वहो श्वाश्रुपं श्वन्योपाध्यि पापतिश्वस्य स्यनचंपमानस्य केमणा
तोनन्तनीलसंगते: तथापि किलतासमधेपोः सर्वपोदस्य पोधिमरस्य पस्तपिनी मिर्गतेत पंकर्जा पामिबेतस्य कृतिः सामिकृमंसिपाकस्तेने नानेन भीति
ताभि: पीराभि: नोप्रिपतस्तमार: कश्चिन्निम्नतिस्त्रापितु नकोप्पसिक में तगेगाणंताम्पाम यश्विकिल्ललासिपंथः सर्वेंदपोगिति नामकृजापनपन

सामर्थ्यसंभावनास्त्स्मार्थं नलपक्षे स्वपं नलोरहूं सतुगोसेम्पंविभर्तितत: शसुभपाकं पाकुलस्पलोकस्य दुःसुपापेन भवेतंमेनैनैवैगिणां निह
तलाद्धोकस्पद: स्तनोशरतिता मोरूपेण प्रसिद्धपोनोसस्य पेरपि गर्नभूपकारिणीभि: कापकोविभिन्नपलक्षितोरद्देवोपिकश्चिदस्ति किमुत्वपितु
नास्ति देवेषु भयोरस्मा नेव संरतंमोक्षावण्यमेन नत्रिलोपत: प्रत्येकसमीपस्यारमणीपास्तएतद्रुपधारणादेव नतुस्वभावेनेसपर्थः पंकोः स्त्रीयाद
करेमो श्वाहीपंकं पुमानापापा स्त्रीहयुजा स्मुः प्रभाकगितिचामरः हाथिनी भिति तिलाद्धी सोथिनि १९ पामकस्त०

मिवेति अस्यपमस्योपत्तनमुत्तलिं प्रतिमं ज्ञानाश्रीमित्रप्रियासर्पपत्नीहेतुर्निमित्तभुताश्याकर्णिताश्यापानाश्रीकुत्तविलत्वापिसुराणारोदेस्ता
स्मोत्र विप्रतिहेतुर्नोश्यामाभिनात्राति किंतुशनेश्चा(स्पेति)सर्थः पमोपमीश्चाद्रुरेत: संतापातन्मपास्यद्इतिपुराणे अपंपमः कस्पजनन्यासहत्वा
णहर्षान अपितुसर्वस्यापिप्राणहर्ता अमुनापमेनैवविपर्मैन्वनिपमेनन्नकोपनामारिवतेनतपसनेपर्मः हुत: अतस्यास्यपुत्रत्वंपर्मेणजातं
वेत्यर्थः नस्यपसः सानरस्पसंज्ञानामश्रुतासती मित्रप्रियसमहर्षिस्पोपजननेप्रतिअसाहनेप्रतिहेतुः अस्यसंज्ञासमहर्षिजननेप्रतिहेतु

सुतारव्यानेसर्थः उतिता अस्यश्लोकस्यात अपंकस्पजनस्यसहनिमित्तंनापितुसंसमस्यास्मगात्पकाशितामहासनेस्यापितमहदेव ईदृक्पुत्रस्य
स्पहपाः सखणाकापकीर्तिः कुजापिनरस्पोरगेपुना अयामिनहृष्टासंरतरोपमितस्यै: खापाभीति: लोकपमिपालनमित्रर्थेशतिता अमेवज रुद्र०
गत्पालनेसोपिनकरोतीसर्थः अमुनानुलेमेनुपमेनवयस्यचपोरिना निपमेननक्षास्थितेनवनपालेसंनरवर्गमितिशेषः खापाखादानपाभा
विश्वतिविवार्तंपोपितो: तपश्चांडापणोहोस्यापर्मस्यासिविश्व: अध्यामीतिडुज़ोगाद्धारेपेकर्मणिविणि पमेनेतिपक्षेहेतौतृतीया १७

किंचेति केवलं संतापमननीसेवनं किंचान्यकुमवादी स्याः बृनीमितं तिरस्कृतं चाखिलं राजचक्रं दुस्सहेन तेजोपेन तथा रमणीयमूर्तिः अत्र रमणिः सर्पः दे
वोः स्पपिता अप्यपमसत्त्वकांतिरभामिकाः यद्यमरणरा शक्तिरा पृथुविशेषः कमनुलक्षीकृत्यानप्रतिभाति समर्थो न भवति अपि तु सर्वेणानुममेषे
र पेक्षनेयुगनेपुगहन्तो गान्निपोतः श्रीपतिरस्य कलत्रस्य पामतव परपीडाजननेनापुपशरत्सर्पः अत्र कलत्रलोलुहन्तोत्सर्लोकेनांत कलम
मित्यर्थ इतिवा नत्यन्तप्रभावेन पराक्रमेणानमित सकलभूतसंतापः यद्वा रमणिः सर्पः इत्कामलद्रुमणीयमूर्तिः देवोतमावीरसेनो ऽपि पिता दे
वो निजिगीषुरितिवा महाकुलीनतमस्यसरसितं राजेंद्रसचो अभापाः वनेनलक्ष्मणापातेजः समसेनतेजः संपेन नुमितनमल्लीकृतमविलभूप
तेजोपेनेतिवा अंतरमणीभिर्वेल्लुलैः कृतरमणीयमूर्तिरितिवा मणीशाहृस्वेतोपि अंबनिसंबोधनादरमणीनांस्त्रीणांरमणयोग्यामूर्तिर्यस्येतिवा

अस्यशक्तिराप्पृथुविशेषः कंचैनिणमनुलक्ष्यांनिहारमणपरान्प्रतिभाति अपि तु संभाव्यतरण पुमान्अप्रमेयं भयंतत्साध्यम्मात्रपं समत्वातिशयो वोस
न्तइतिवा तथाशत्रुघ्नरं शात्रुविशेषं प्रपोत्स्कारस्य कलत्रं रेचुकीनं रम्नैती गरापुहयावीण्या प्रीकलसमानतुमित्यर्थः पाकल्याद्दपुसंवंधिनो
गहणोगाः दुःसहबाणजनिताः पीडइतिपामरत तान्अप्रर्थार्दीयिद्रप्रपोत्स्कारस्य कलत्रसमग्रं नत्ते बाणपुहयवीणार्जुनतुल्योपमित्यर्थे इतिवा गा
जाप्रभोनृपवेद्रूपसे शत्रुपकानकपोः कोप्रहारमातिलार्कपुयामतेसर्वेनाप्यिव शक्तिर्यस्यप्रभांवारोद्वेशक्तिः प्राप्तणांतेर इत्यादिविषः १८

एकइति द्रूपमेकः परेता प्रेतानां येषां तो पङ्क्तो निषण्णप्रभावं सामर्थ्यमेति तत्समादया मिन्नीविशिष्टपञ्चं तत्क्षबहिंकुरु हेम मेघभूपो मैतम नानी
ते मंतागमजातत्वात् एतसमयोरस्याश्रितानुगेस्यपमस्यभवेतपमाणिमश्रीप्रवृत्तमतेन श्वभावम पीनत्वं समनाश्रपति प्राप्नोति प्रातिपदमध्येमधुर्भ
मेपस्य पमस्यतशिष्यवर्गतिमतस्य पार्वतीनाशमेवाश्यपर्तीतिक सुमुखस्यः कातिपयेतरपेश्यपथमुत्तानां पादुर्य सुस्तु निश्चपेतत्पाणिनानामस्यवीन
दविनिश्चपेनापमतत्वइतिकिन्नानामीसर्यः नल्पयतेपराश्वइतोस्या मीपाश्वतेषामाति पराभूदेशान्तनीनो पिदतरपेति संदीपकः कुर्वतिपेत्र
माजिपीतिवा परीक्षापाह्तरेपोवैरिणामाति निवातत्यायपिनदएनप्रभावमेवेति तथाश्रेण्यशिष्यामेनो नाघाकातेपुमश्वश्यामितमिमप

नसकलापः सोर्येणारसतसयो रस्यस्थविकुलमयपयामस्ववपतमाश्रपति तस्मात्सुग्धेसंरीश्रमिशाप्राणेशबुद्धिवेहि तथाममास श्रीकान्तं
पस्पष्टश्रितेष्यपपमास्त्रवपतमाश्रपति तस्मात्सुग्धेसंरीश्रमिशाप्राणेशबुद्धिवेहि तथापतदरणो प्रपन्नकुरु एवंविधः स्वरः प्रभुणाविपुलः
संररश्चकोपिनासीसेनमेवश्रणीश्रितिभावः इतरकाशास्त संततकोतीतिविपद्याधृदिविपाल्गोपः १९ गुंफइति शामनेनेपश्यपोः पमनस्योः
निषपेसमानस्तुल्यः प्रतीक्षः गिरांगुंफः रेण्यावाणीसंदर्भः निरभस्यभाषिपतेः सतापाः भाग्याश्रितेपलङ्कां संशयं निर्ममे ततस्तु निश्चितं रूपापिर्थं
पिपेपवर्णमेवव्रणितनानितिरुशंतदस्यर्थः वर्णं वर्णनेपयाद्यथातपेरमपीसर्थः किंभूतैविनैश्वनेकैः पोनत्वानां रशनेनजातसंकेइत्तसंशय
गुंफः स्याङ्कुम्फनदहितिविश्वः २०

गुह्येति तत्र भवतीः रुद्रासा भगवतीः सरस्वतीः कामो वितंडाम प्रारंभपरिपारी पोष्यं तथा व्याख्यान अभि शातुं स कुसुमं भक्तिं कृत्वा तत्र पंचेषु पिंगला कृष्णसंज्ञा
स्यैः सरिद्दाक्षाः अस्माभिस्त्याः विधिनि षेधाभ्यां सकाम्यां रक्षा वाच्यशक्तिः सर्वत्रिनिहस्तोभानुमालाक्षविभूषापायसां पद्मासांपति स्वमनसा हृदयेश
निरुतोः वत्स्यापिता: भिमुखरांगुलीकः संमुखकाशान: पाविर्भावात तत्र भवद्धरः रखार्थः अंगुलीकेषि न युक्तमित्ति २ उपाना मन्त्रो पान्याभिमित
ः अभिधानं सिपोगोहविश्वे पतिं सूनु २१ चेति एतस्य भवति व्याकरणे निषेधः पूर्णोसावमर्जेयति सर्वोक्तमेण तत्र सा काचपस्याः पतीतोवंधः पतिस्य
तीतिवि पयेहग्रहेन सेनापांस मुद्रा णाममर्मिषुतत्वात पूर्वपासंनदस्य तद्दर्थः साक्षात्पासने तेनोभुस्तु स्वस्य भावेन यतिष्ठमानावस्थितास
इस मर्पिसत्यः पापारिपणैः नरजनरागेः तत्संगामिर्वाडपलक्षिता तथापानेकविरात्काः नेकतृपकानेकाविहारापतिर्नेकविहाः कस्योक्तसाधनामम
नपस्मामास देवो नमर्वनाशकामुदकं पस्यामस्मीत्यर्थः इतिवा पानेकविरामसंपस्यामितेमतावा पस्याः पातीवैरीणोः न्यसाहारोभस्यावतीन्यजानतोषः

नित्राभिमुखस्य पयस: कथापि निवासपितुम वसर भातिरितिवा पस्याः पयङ्गरेश्वात्मभिसंमुखनिमितिर्गमनंतह्योचरो नागो मनुष्यः स्वभोः वस्तादेव प्रवाहे नेगेनाधर
गृह्णतीतिभावः इतिवा: नरूपुरुषेण तस्य धर्मीणांत सहोजसां स्वकथा वपवनवसुहानो निधिः स्यानंसासमर्पिजपते पारसे स्मारविओकारासने सेनाभीतासुपुरुत्पा
श्वेयतपाया वृत्ति षतेमुखवशाहेनसनपाश्रेष्टवानतः सर्वैः सर्वेद्विक्षमंयपुष्यामत हावेन च संनिवहतदे तिवात्मनेनानेकविभ्यापिनासेनापाः प्रादुर्पस्
ते पारीपैरीवाङ्रूपेद्विसुतानाम स्मनकाइक्षेर्भुवक्षिताहिभणैर्जपतीतिवा पान्द्ववैरोपणेः स्वमुख्यमेषामे: सिंहनांदैर्वा जयतिसेनातपेनासव्ययरेणोत किंतु
सपमेवा सीपहकृतौ तेनो भयपानतरूपर्णे नेनासपं तथानेकेविहारकापोहापोषसोमारोपणे: कृत्तानेकविहार: कापोपस्याः सेतिवा पस्याः पुरामाहुतैः
सकाशाद्दोषः स्वाभणितसामगोचरः कुलापितोहुनशकातरस्थः परस्मात्यतीतिविषयः संमुखमागाह्यचारोमनुष्यो बोहमिमर्वेतिवा पुष्करसर्वतोमुखं
रूपकासुविहारस्थाः कापोसेद्दः कुलरोधक्षेमसरः प्यवतिष्ठमानेतिसमन्नविभ्यन्नइतिवा स्वरर्थवत्प्रपन्नभपायावाताण्यनलिख्यते २२

नामीरेति तटीनामिनः स्वामी समुद्रः नामीरमीमनितलमपेरेनामपदविभागे स्थितः सम्ब्रणभावंमावकत्वंदंतैः गतैः रवैः मुक्तादिभिरलमतिशयेनाम
१ वहूणमसमसमातनोतिउत्पादयतिमरत तनेनलानिकरणमतानि सामिरे: मेनला निरतामीतिमुसादपतीसर्थः कारणेदेहभावंमतमितेः मामेः स्व
हैलोमनेमैमिसर्वदतिवा अलंकरणमनन्नाहरणरेषुस्थितेभिर्मिवा एवंविधेहृत्पस्तिथवा अलंकरणभावमलंकारणालंगतैरतरवतैः सरसमात
नोतीतिवा किंभूतोनदीनः घनध्वनिः निविडशब्दः तथाभपानप्रभावमलंकरणलंगतैरतरवतैः सरसमातनोतीतिवा किंभूतोनदीनः घनध्वनिः निवि
डशब्दः तथाभपानप्रवृत्तः रीदृशीमापताप्तेभसंभवाद्वा तथा कुंभीराणामालवालं मकाणमत्स्यविशेषाणाम्पृथुकः तथासहस्रामवाणीः पुंडरीका
स्यपुत्रकः उद्धहरत्पार्थः उद्गतानिविकसितानिपद्मानिपयुतानिकानि नानितेषांसंख्या तत्पृथुकस्यर्थः उत्कटापयालक्ष्मीर्यस्यामेतंविधेपुंजतिवा।

उत्कटापयालक्ष्मीः सकन्यापमिनसवानिनतोनतस्थेतिवा श्रीविष्णोस्तत्रविद्यमानत्वाल्लक्ष्मीपुञ्जत्वं नामीरतीमपरेनतीरेलरपतेनवकितिदुभ्रु
निपीतिवाजलस्पतीरेप्रतिघातांत नलपसेभपाचहुतरः कुंभीगजः नामीरमुखेसेनामुखविभागेस्थममनाम्यामेनमवानशङ्कवाननिलापति किं
भूतः कुंभीघनवृतमेघवतध्वनिर्यस्यतथासमः स्वानुपर्वाइन्नः सलक्ष्मीकोवाकारः शंदाहंशेपस्परामवाणिणामरजलेनसहितः तथाउद्धानिप
द्यकानिकुंभस्थलेपद्मबिंदुजालकानिपश्मिन्नेवंविधंपरान्ननेमुखंतत्पृथुकः तथालंकारलंभामैलैरैर्नोमवितु सैन्यः सेनामुखंतुनासीरं नक्र १
लकुंभीरः पद्मकंबिंदुजालकमितिचामरः २३ रामकृष्णयनम०

सरति हे विलासवति नेमिनामशिरस्थालने: सवहणास्यनामवादिनीनदीमस्येदं नेः संवेगोनिःसेरेदकसहितैर्वामवहणैः प्रवाहैः कलाफलंतीरंप्रतिकू
लपातेगमनेनतमुतेस्थापितुसर्वोपिकरोति वपेतस्याःताः सिकतावालुकाबहुलतयाप्रचुरतेनकर्यंकेनप्रकारेणाश्रुमः कथयामः अतिबहुलेनेपत्रपान
कुलगमनेतदुलकः ताः काः पाः वर्णकांतोकाश्यपाश्रिताः कर्णोलंकलनुविशेषः तथैतेर्गायिनाइतिवा नत्स्पर्शे अप्रणमत्स्पर्शनामवादिनीति
सम्पर्दने: मरथैः महरुदेवोहंमंसस्थाहिभिः कृत्वाप्रतिकूलोवेषिणस्ताभ्यतिपातंगमनेनकरोति अथैनुवतुर्विवापिनेनाकरोतेव प्रतिकूलस्थानोवैगिणी
पातंहननमितिव कासैनाध्यनामत्याति प्रतिकूलंवहुलस्मातेपितासुमाचेहत्यामतनुवेसिनास्यात्यातिकरोतीतसंवेदइतिवा संवेगैः क्रीडार्थैः कृत्वापै
गिणं प्रतिगमनंकरोतीतिवा अनेनसेनायानिमेषंतेरणापिकीडासवारोहणात कर्णैः श्वेताश्वरथेषांथसेताश्रितापामस्यानवहुलतयावाहुल्येनताः अप

लेमप्रसिद्धाः वालुकाः यषंसिंश्रमः ताभ्योपिसनाप्रचुरतरेसर्वः तस्याः सकाशात्तावालुकाः वहुलमपाकिंश्रुमः वालुकाः कथमपिसंस्यातुंशक्यतेमातनक
पंचित इत्यर्थइतिवा अपिः प्रहरणमेषांतेस्थासिकाः तेषांभावस्थासिकता पाश्वेताश्वशताविहराः ताभ्यासिकतात्र्यसिप्रहरणान्युहत्यानितिपा
वत तोवहुलतयाकिंसर्वोपामः अतिबहुलेनकुंभशक्यंतदस्यर्थः वाहुल्यतपैतेगकंनासंतिवापेतेवहुलतयाः तेवतेस्थासिकास्तेषांभावानितिवा वद
तोः वपवापेषांतेवहुलतयावहुसंख्यास्त्रीतेषाम्यासिकापस्यातेषामभावानितिवा कर्णीरथः प्रवहणमित्यमरः तापानिकः पोतवणिक् पोतः प्र
वहणंस्यात मितिहलापुधः प्रवहणैः कृत्यवइतिणतं प्रतिकूलपातंप्रेद्व्यर्थोसापीतिदिशिपतीत्यास्तिणमत्र्यं रुक्मीपाप्रभृतीनीतिपाशिकः
समासः अपिः प्रहरणमेषांप्रहरणामितिरुक् अपिभिर्जयंतीत्यासिकास्तेनदीभ्यतीतिवाक्यं २५

नै०टी० शोणमिति हेसुभगेसौभाग्यवति इनंभुवनस्यजलस्याधिपतिंवरुणंभजस्वरुणीष्व जलपतितमेवाह तंगुणमप्रधानंसेवकं शोणंमामनरमस्व ह सर्ग०१३
प्रणयिनंचरणानतमित्यपिंयपरपक्षेविसर्गेकौ शोणोः स्पचरणप्रणयीतिकिंतत्व्यं माप्रसिद्धामस्मत्तीनरीत्युपमेसनपरेत्वरूणमेवाहनारिपुं
१० च स्त्रीकापीतांचेवाहरुः केनमलसजलस्याशयामूध्याधाराः समुद्रादिपल्वलांताः पयमाकरण्यातमिनंभजेति सेकौ अपितुशीतरसपः पर्त
मस्यानुवृतास्तस्यशोणदानुवृतेतिकाकथानस्माजलिलपतिरुमिस्यर्थः कमलाशयानलाभिलापेणकेनालोकाचंमनमेवतेत्यनुवृत्तिरसर्थोत।
शोणाहीनोत्तत्रहमिमानिन्योदेवताःउस्यंते अतस्तेषांमेकजत्रैयुज्यते नलपक्षे तेजसासतिमिमेनंनलंपतिंत्वेनस्वीकुरु सीकारपांपत्तमेवरुद्व

पति तंशोणंराजगुणमस्यपरमप्रणयिनंपरपत्तमिमंकमलाशयाः संपदः स्त्राशयाभिलापेणकेनालोकयनमेवंतं अपितुमनाभिलापेणसर्वेपिमेवं
तदर्थः वाःपर्थं कमलाशयालक्ष्मीनिषयोधमिकाअपिलोकास्तमिमंनभजेतिम्त्रपितुभजंतसेवंतित्य अत्रप्रथमद्वितीयतृतीयविशेषणौः क्र
मेणासौंदर्यकलाकौशलोदार्याणिद्योसंते शोणोहिरण्यबाहुः स्यात् शोणाःकोकनदछविः जीवनंभुवनंवनं विशपंभुवनंजगत् सलिलंकमलं रम०
जलं कमलाश्रीरिसमरः स्त्राशयाश्रपिकणोशोभेसव २४ २५ ॥म० १०

[illegible]

शंकेति इयस्तोकासाणीभीमो ह्यायातिल श्राकृत्यभेम्या इति पातात ञ्चनेकान्त्यानलवानानन्तेपचीसपपक्षेकालतातास्विसंशापवद्धीपपेरणंनवर्ष
पक्षाज्ञानगरपत्रलावत ञ्चपिनुपत्नेन न्यावाकद्विपंस्या: मानवद्धिः नर्वाईकोदनवर्षपतुर्मेमीप्रतिमेरेहूपांपमन्यमानमपर्हिन्त्रतिवर्द्धीकोतीताघं
इतिवा तावच्चूरो:नुमताक्सवाणोवा पतो: वैरस्कानिशेषप्रतिपादनमपकुर्वता समानधर्मेरश्वेनादिसंशापवउपवीपते विशिष्टधर्मेरश्नानानुत्याव
मैतरसार्थः पद्मपथ्यचविपयेविनेनाक्षित षापिनर्जेजऊन्न्तुल्यमेककालंपमंशपनद्धीपपपांव्यवर्भेपत्तरस्पति स्मात्रविपयेविन्नमास्त्रुपंनौह्निप
येविन्नमास्त्रुपेनहिविपपंस्पेनमेरिहानतमुपपद्यते पतोलोकेनूनंग्थितेपृकपेपृकपसंस्थानतंवा: नपलम्भीधंत्रमात्रेसूपाण्सुसाधर्मपुपलभ्यतरस्य.स्या:
पंउर्वापूर्रूशोवतिर्सिरूभे नन्नुपृकृपणामानंकदंशमवन्त्येकाद्रूवोप्याप्यज्ञौति तमान्कलजलस्यसुत्रनिषपोभेम्या:संशापमुज्ञोनिषपपर्शपोरेसत्रसंशयमहं
राम्रुपेमितिभाव:विरोधपरिहारमनुतुल्यकाल्पपघाकमंनलेशमारंवजलेश्चीरुककालनातिंकाविमातिरापंरप्रपतिम्म तथाहि पहिरिप्येनंनलम्पीपमिसकं.

यपिप्पकहानमप्पनुरक्तार्भेमीनामकत्वमेगोनमेवावीच्चमतुल्यैव्यानकृतवेंरूणशेषेणवर्षितन्मादिविनलेस्वरंजनितं पहिरापीमानंलप्ताणपमितेवा
कथपिप्पकरानलवुध्याभेमीमामेवावीच्चनत्नपानस्तेमङ्गुविणेनवर्षितलादितिनिपारादहत्यकाल्मितिशयोजनित: कालतातमिरप्पनेकनलाथे
लंतिनीवसुर्णामपृषरणात ञ्चपचमसेरेहादहणंभजेनलमेरेसम्भजेदितिकमेणमलवरणपो: संशपपपंपरांपप्रतिसम ञ्चनेकनलारसंबन्धो
भेम्या: संशपवद्धीपपंपरानवर्धपतुनविनेज्ञविनु तयोरपविक्षिरो: पतोविरोधसप्रतिपादयत्नोपाहितेष्वममपांज्ञोमिकारि:सामेनत पाविशपमको
स्वनालतातनिनूविनिदीतिनाञ्जर्प तथापिमेभीप्रतिनलेवेसलेशुरेसंशपवधीपरंपरामेककालमेवपरद्धिनजन्विन पाहिनमिज्ञलजिलादिविनीतिपि
न्वमिभूयः मलसदृहारेनभेमीभजेदितिनलधांतिः नलमरेहम्माभजेदितिवहृदाधीति: स्पृणनांविशसस्द्धामुणनंकोम्याहितानवतुराभमीवरणंनवी
प्पतीतिनिश्चयेननलभ्रमनाश: नलो:नुरक्ताभेमीमपविपाद्धाकुमद्दारान्यांनवीप्पनीतिनिश्चयेनवरणधमेनाशइतिवा विशिषसप्रतिपादयतीवा

११ वाल्मीमिति इयं भगवती मामती निवशाभिराजमुरिश्यवं वाक्यं भैमी माहस्मऽवाच किं कृत्वा तां भैमी अलीकनलीकृतैस्तैः सत्यनैषधीकृताश्च भिर्मोपि भिश्च
लपं तपितैर्निवर्षैरैवं रुद्ध्यितामप्रतापितोपि लोकः किं भूतं नरूपा तां परिप्रयातसभातथ्याः पतिसमीपं वेत्यं चरणारं भजति पतिं दमिति पारे परिशिष्ट ऽपांततः

वाल्मीपिवित्रुवैरसीति त्वयि कुभपत्र संवन्धते वाल्मादिमतार्पतेरपैवाल्पापिनमतामितातैर्वकुस्यापवरणात् पंचविधभातातारः ते मापिनः सत्ताः कं ७४
गापिभिरपिवाल्यानप्रतांतीतैस्तथापश्चर्यं राजपीश्वरः पतिर्विपकल्पणाश्वलस्यचंद्रत्वेधनिते परिपत्स्यहरिप्रतैरीतिपत्रं २० ११

ध्वस्तानीति तथा महाप्रसंगेनुक्तः किंनविशपतेः पितृविशेषेणंकृत्याद्विभ्योमिदंनमस्तेनानीदमर्थः अभूतः अतिशयेनाजो संयमि अतिशयिना आनोक्षा
शेषितपस्तापिपराभवनेस्वयमेवाकृत्यंपिनतथाकरोवकृगस्यकांतेनोपरेष्यानं तथाश्रमोत्तमाधिनमधिनेप्रतीतिमस्थिपादानवशतादानपतादानं
स्थितिमशेषवादशतपातितेद्विपमाना अहितारुतावादेशपाचकाभूक्योपाः तनपाहार्दशैनाहिनिहतिआपारेणावनीमृतनोदननाधिर्दितोःपापं
नेपितणवद्दृष्टोएतत्विशेषस्यधिपैधूर्हिरानातिशयेनाविपातंजतपादितिं दिपदपाद्विमपतीष्टतवाहनरविविधिपैकमस्यनकरोति रानवारतादित्यपस्य
सचितं प्रतथितोनेवीणादीतिप्रपर्थितः अमाःपापाःपेपांतेःअतिशयितवशाप्रधीनापमतस्यभावस्तत्रातपाकृतामृतापावेशतपाशकृतवीकरणमा
पारेणादंदत्वहिंस्यापनकरोतिअपितृमवेमापिकरोति देहीपपाशक्तजवीकरोतितिस्थानपमपीनिना देहूपसे अयंमहदेहस्त्यपामितविशापतेअपितिदेहे
नतिश्रेमर्थः किंभूतेअतिशयप्रभातिःसंग्रामोपमस्यवषाअल्भोविजयेनार्जुनेनकृतापमरोगवशेविलापोपेनततः कर्मधारयः प्रमवरतिपादेननरूपसेन

पैरुगभःदेहुपश्चेलभोक्तिपोःगुर्नोगविजपतइतिविजयीशपंतोनायसनः पूर्वोपेन रुविपरंतेजस्यानं तथामहीऽनस्तवनाम् तथापंप्रतर्थिनोदानवानोश
तेषुअहितान्प्रतिकृत्यादेष्टाःहितमशावोवावेधशत्रुतरुतमेसन्नाशकरायापाशेनंदत्वहिंदम्पनकरोतिंस्यथवाःपैमहदेहस्त्यपाकिमिरसातिकेनरेतु
नासकः अपंनविशापतेविजस्वावातिविशापतेएवंभूतोनभवतिस्तुपितुर्विद्यामेसर्थः तथामहिपरैकोविधानेन तथामहीनिति नजाहरपाकाकां
भास्वेयं एवंगुणविशिष्टस्यपरितागोकिंविरोपिकारणोनपश्पामईतिभावः महेश्लपाविशपकिमस्यानिउजितमेवकृतमितर्थः किंप्रश्नेसंभवनापाम्
तागिकाणमाह लभोतिनापक्षिपागढेनामनारायणमपेक्षपविलापोपस्यगरुदेनपराजितइत्यर्थः तथाःरुविपदैस्यमनुगामस्यानं तथानमहीड
स्यवाहितःदेस्यभपात अहतंस्थानमहेस्त्यपाकिंनविशापतेअपितुतापतस्य पतीःतानितलतहतिना अभिमन्युनेनमहीसत्त्रेनतत्याहतिः अतिपापि
नाणेलभोतिनातपपासरोपयेतिना विजयमानुत्पेपापि विशापतेउपमानाराणोकर्मःकाद २४

पे०टी० येनेति येनामुनानलेनवह्नितिशयेनविनाद्दः संवितः सोऽयमस्माधुमार्गविद्धो कीप्रतिपालनलक्षणः येनतथाशास्येयोभियेकोमैगलस्थानेतेनकृतानिकमन्न सर्ग०१२
हीयमेवेविशेषेनवमस्कतानंते एर्वीनकमेथारयः वह्नत्वांसमतिसीरेणचहेण मार्गोलोकपालनप्रकारोपस्येतिवा पश्चात्कर्मधारयः रेंद्रेणलोकप्रतिपालनमम्पाद्धि
१२ स्थितमिसर्वः ननुमेमिश्रुतपचसमम्येसपंदरेकानामयाहंनामगृहीताएवमपुनाएवोजेनप्रकारेणमयाऽशीतितमुंक्तेनेकमनुलक्षीकर्यातेतवावर्तने
प्रतितेनांगीकारणंसाधुश्चभांसमवनकमेनेनमतंयाहशीवेतिभावः चक्रिपक्षे येनामेनवह्निना अनेकवारमनुभूतोयः सोऽस्माभिःपरंवेद्रूपतेपश्चात्याभिय
कोहताश्चवसेनकृतानिकस्थानेजसातानंते चक्रवर्तीश्चिगारश्चानमितरेदुस्थामर्पितरेद्रस्थापाहीयाश्चिनाश्चाद्धृतः सोऽन्दरोपवतमहरशोद्धापारोपुरुषान्नामि

येकमेनेनकृत्यानिकरतेजसाज्ञातमितिवा ननुभेम्यन्तुपंचसमयेनामगृहीतामनुंएवेंजकप्रकारेणमयोक्तंतमनलमर्पिंपतितेनवर्जनंसाधुत्वपितुनसाधुत्वा
शीलिसेस्यानवर्तनंपतितेनांगीकारणंसाधितिवा एवंविधेनसर्वेणपूर्णमभीजनेनेवपरीपुर्धोपपत्तितिसाणःसंरक्षितः तथामनुभेमिमयानामगृहीताकवि स०१४०
तेनलीम्पमथवनाहिमन्नुतेवर्जनेनेसाधुमंत्र स्यात्तंपे नुभेमितंमनुतेस्यानुजेनंसामस्येमनजेनंसाधुत्वपितुसाव्वेतितिवा स्थान्न्यावर्जनंसामस्वेनांगीकर
णंतवनसाधुकिंतुवर्जनमेवसाधितिवा नामगाहंद्वितीयापापिसनुरश्चौनाम्याहिशियद्यौपीतिपाद्धः २९ एमहृद्ध
१२

परीति चेतश्चरणे यस्य च हिमाकृत्तनं निधीसं शमनिधाने श्वकनं त्वमेवं वैरिणां विगतानामकरणमेवेत्यर्थः सर्वान्नित्यिं शिष्योमा रपुत्रैवेति भावः एवमिपीत्य
मनौमिवव्यमूने पर्षदिमाञ्जो यस्यञ्जरणाकुमैतिच्च्यसननुमितिरा तेषामन्न ममुष्यस्याशुपमभिज्ञापमाश्रितमननिमित्थितं रक्षिणातं सालत्वे वनमं वृश्चधा
लाणाधिमाश्रितं रानरुपत्रैवसाना वर्मनहितैरानं निधर्मेणामानेनाः मुनिसमलमहजरारा भातत्त्वकौतिमनुगावाहुल्याराम्नानपपिंकुमोग
पितुर्महेति नाहंमिश्वपितुर्योग्यपाभव स्येतिवा सर्वथा पवाणीयवत्वर्पतिभावः मतेन ष्टरत्नरात त्वधार्मिकतान्नामोज्ञानि प्रमपक्षे दवंहिकोय
नेयवाष्णुष्पयमस्य मारणविश्वमनेप्राणिप्राणिहरणशीलस्तेस्याशुपादिश्या वर्द्धिणातमाश्रितंतत्वं निरूपंतानां सेपातैन्य नंतेनलान्यसिन्नलम

दृशेवामिन्मर्मैगातेपामेः कृविनप्रेमसस्यवाहुल्यात्सत्वंपोज्ञपितुर्महेति सर्वप्राणामपतरद्भीनारक्षिणारिक्तितिष्ठापंतस्माद्रक्षणीयमितिभावः चैदिन
लाम्यनामूर्खेपश्रवणमावात्कोपने सर्वेशप्राणिपाणाहरणमेवयमनंदेव्यं अमुष्यदिशारक्षिणातंकुलेनसालतेउरुहात्रं वाश्रितंनतनेनेत्यर्थः तासंत
निवंतभूधोसेपातेनलाद्न्यमित्रात्मानंपोज्ञपितुर्योग्यपानमहीति अमुष्यमारणनिभियामसंन्यतातेसत्स रक्षिणातंतदिगाश्रितंदक्षिणादिक्मतितादक्षिणद
तिदेशानिमित्राः स्यसमात्त्वा तेदतद्धुधोसेपातपात्मनमर्पपितुर्नाहमीनितापोज्ञ्या सर्वमिपोनवरणीपदुतिभावः अमसर्वकामणे असहजरागभाव
सहजानुरागवाहुल्याद्वेत्यर्थः एवानुरागेनाभिमनवराणीपदर्शभावः ३० रामकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्णकृष्ण

भे०टी० किमिति अमुष्यनलस्याशापोभिआपहतपाणिपीडनस्यपाणिग्रहणमस्तिविनिर्मितपेविष्यत्रपेऽस्नपाश: अपगताऽयापमस्मादपाश: एवंविधोनभवतस्वपा ठा०१३
नपाश: तस्यशोपथाप्रणत्र पुत्रकेंतेमतिर्वृद्धि: किंचाद्य:संभावनायां पथापंतग्रहणापभिलाषसहिशात:कारणोभवेतथातेशापेणकरिष्यामिगमतोरस्य
१३ र्षः अथैनाकलोभूत्तेनश्चात्रतिश्रुत्ववंतराणीशाकुलमानवानामनुष्याद्योष्यवतिश्चभनितिश्रुपितुस्वंतभणवन्नेषुश्चनि मानवानभिमानीनकः कास्वरसे
तीतिवा तस्मात्सुन्वनलेभवतीमतानेवितिपुत्रकेंकिंवस्मिनतानभवेसर्थः अथैतानापुत्रप्रश्रेष्ठः अतोनमतापुत्रश्रेष्ठतेऽश्रुपुत्रभवतीतिपुत्रकेंनान्यमितिहिस
र्यक्रतिवा अद्येतानामतेतेवतात: अहः रत्नानीभत्रपुत्रनलतामकतभवतीतिपुत्रके गतेनेवितिपंडतिवा अथैतावाःमुत्रभवतीमतानेवितिपुत्रकेंअपितुर्नेतिवा
अथैतानापुत्रःश्रेष्टः अतोःमुत्रभवतीमतानुत्रकेंतिकिंनपुत्रकेंअपितुपुत्रकमेवेतिवा भवतीतिसंवृद्धिर्वा करुणपुत्रे अमुष्यवरुणस्यशापःपाणिर्पनस्य
कारणतस्यपाणिग्रहणंनिष्पन्नपेनपाशःनविपतेपाशोपस्मिन्नेवंविधःपाशरहितोपथाभवेतथातेवृद्धिःकिंकिंमन्यते पाशमस्यकालतपाणिग्रहणंकरिष्यती

तिभावः तस्यापाणिग्रहणनिष्पन्नपेन्नास्यअयःकारःस्मातस्याशोन तस्यापाणिग्रहणंपश्चोनकरिष्यतिपाशंस्पातिइतिभर्पुत्रमापाशीपितस्यैःइतिवा अथैभु
वनेमुत्रकेंतस्येचरणशीलाननमनुष्याःकाशोऽश्ववतिश्रपितृजनस्पविष्टानुत्तारश्मारहस्यापरस्सेति उदकमेवरणशीलान्मनुष्यानस्कादरकाशोऽश्ववति
अपितुभवतिइतिवा नोस्मात्कंभुवनेपृथ्वीलोकः तार्मेचरणशीलान्मनुष्यानकादरकाशोऽश्ववतिअपितुभवतिइतिवा नोस्माकंभुवनेपृथ्वीलोकःतस्मि उदद
नरणशीलान्मनुष्यानकादरकाहेतुभूताऽश्वति सर्वेपांपुत्रकेंनीवनुमितिवा अमुत्रभवतीनरतान्यतुसतेतिनपुत्रकेंअमुत्रमातामनुष्यतंनभवतीतिपुत्रके
देवोपमितस्पर्द्धइतिवा अमुत्रमानानलत्वंनभवतीतिपुत्रमितिवा अथैनामपुत्रपोनभवतिअतोःमुत्रभवतीमततिपुत्रकमपितुनेतिवा अमुत्रभवतीनं १३
तानात्राअतिनपुत्रकमपितुपुत्रकमेवेतिवा ३१

श्लोकत्रिति इहवतुर्पु अशानीत्यादि श्लोकेपुम धेश्वरयामीतिप्रथमत: इश्लोकातरूपिंडेणसमंसद्रूपेनामुनेतिद्वितीयातश्लोकाद्रुम धुञ्जेनाग्निनाम
रूपवद्विमिनिवद्धैपा हुस्वल्पमनेनपमेनसमहविभेदइतितृतीयाश्लोकाद्रूपेनुमसद्रूपसमसमानभानुतुल्यरूपतंजानती स्वात एवत्रिपुंभाति शेषणार्थौ
तासाभेमीतयारेश्वर पूजापूजनायादि ३२ श्लोका पातंकिंतुनले त्रिपपच्चर्थिनीसाभिरूपपातमाह तयामुवनले त्रिनार्पणशुभायकल्याणा
यतुरूपेनसंतोषापनवर्केन्द्रस्यालुतानमनेव अर्पितृमारेव किंविभेन्द्रुतदद्रूपत्वनत्वमुद्रूपेमतत्वतोपमद्भुपप: पतिर्वेदनाश्वरतेयुद्गन्धस्य
रूपार्थिस्माकांशत्र्यामरूपत्तुपायरहाम्यायपसदिसमभापोरीपमाने तस्मादरुपंतानीपुरुषार्थः पातंनलेनसाभिल्यातस्यामतनापुत्रनलेनिजार्पणं
स्वभावकृत: पारंपितुनकृतोपि किमिसत्तत्त्वाह इदुर्पायमसरूपानांवतुरूपेणैकरूपंनसमारूपापाथेसमभापोत्सर्कीसतिएतात्वमच्वानरूपत्ता

पञ्चनररणेतस्भापनमनेरेक्षापरारुंदीत्यर्थइतिवा पातंनले विषयुनार्थिनीपूर्वतपणेमानमयेनेनसंतरुपोषिपतत्तस्यानेनरूमारूपंप्राप्ये
हंसभापापकाञ्चभानेइंद्राकीनांचतुरर्णेमध्येकरुभिर्तेवेरे: पोपमेनाहरणेवानिजार्पणशुभापस्यात्कुथप मथादद्रूप: योऽयमानापिपत्वस्वेनरूपएव
तद्वीतेषुस्वरूपमनेषुवस्तुपुमध्येकत्वपदपरविकयपेतर्थइतिवा अथिनानेंद्रारूपनिपातेनवेतिमंत्रेसोनिरासः: पातंतंके कश्चनरूपइतिविशेषोनोक्तः अ
नेंद्रादीनांचतुर्णांसाधारणोपिपतीयते पातंनले ३६ र्थिनीतस्यानेनसमरूपतांप्राप्येहंसभापोदीप्यमानेंद्रादिचतुष्टयेनिजार्पणंकस्मादपितुनकृतोपि
पासत्वनानुप्रमातस्यात्मत्वनिजार्पणंशुभंकथंभवेत अन्यद्वनरूपेभारणातेतपकारांतेनसेवेघं अभोदपेमात्सतोपेतेनशापोपादेतिभाव: ३२

र०टी० रैकुइति रैवीरपि वक्लेपो भवतां गोपतिसानलतुरो भौमिएव पुरोवर्त्तीस्व: स्वर्गो कीर कारिणमरत्नराज्ञा जगताः भूर्लोकस्य पति पाल पितानन्तिंतुस्त्रयोत सर्ग १२
लौकस्य पतीरिंद्र: तत्पाकिं मुक्ति मितिनि निर्णीपतेइंद्र नेनकिं मितिनि नांनयी पते श्रपितनिश्चेयपदस्यर्थ: किमितिनामच्छिपतेवरणीपश्चेसर्थ: मपानं निश्चि
१७ तइति कुतो: नमिलभवतीतिशकपापासर्वा पतो नच्छिपतइतिहेवपन्मानस्: सारसा कृत: श्रयमिंद्रइति वेत्रम्न चिन्नुप: स्यात्रहिमनुष्यापेक्ष पाधिकलाद
पंहृतएवस्मात्तत्रुनकृमत इंद्रडलेनलपाय्यपंननिश्चितइत्सर्वइतिवा भराणोपवेतानामजनमात्र: सेपूर्णतत्रगतिकृपापमत: वन्नुसेनलत्वापंनापु
रुष: सामर्थ्यवानवन्त्रपुषोस्व: इंद्र: पति: मत्रोभर्तलेन किंनानिश्चीपतेनिश्चितश्चेतिनच्छियतइतिवा भराजगत्यांवत्रस्य पतिरेष रेद्वतपानं निश्ची
तेइतिनापितुनिश्चितएवज्ञात: किमुनाच्छिपतेइतिवा उशात्रु: संबोधने भाम्यवेतानजतिस्थिपतीतिश्चएतइंद्र: सर्वगति: शारणंपसा: माध्या:
रिशिपतिरेंद्रवंइत्तेननिर्णीपतइतिनपरोकिंनच्छिपतइतिवा इंद्रश्चेचालइत्युक्तं यंइत्यतइसतत्राह श्रयं खलुनिश्चयंपेननकोनभवतितत्रनल
वहाभातीविनलाभ: श्रवहेतुमाह पतो: निशपितंमदत्तेजोपस्यमनुष्यापेक्ष पावहुतेत्वारस्यर्थ: श्रतएववरणीय: श्रयंचापंनल कक्षणनि
श्चेयतत्तुल्यो: सा भुवोनभवतिकिंनतिवलो: तोपिनरणीयइत्सर्थ: श्रत्र स्पवरणोनिश्चितेश्वातिशपिता: पेमत्य: नेरनसनकीडारप उमत्ना: श्रे
ननत्रान: माणनंवतेषांलाभ: प्राप्तिस्तवभविष्यतीतिवाशेष: इंद्रवणोनेरनत्वनकीडा: सुधापानेनामरतेवतपापास्पतइत्सर्थ: श्रतिम कुमा०
हतश्चिकालस्यप्राण नस्पलाभोभविष्यतीतिवा एवंगुणविशिष्टमेनंश्चमनि सेवोइनंजेमे छाधातत्वेनमा पिनमिइंद्रेपमनिर्तरितवकतो
:भीष्टोभवेत्त्रकोपितुनकोपि मइवनविश्वासारेनमेनवरणीवेतिभाव: श्रयचवपघेनंसनोनितरितनकतरो: भीष्टोभवेत्त्रकोपिकिंतुपर: श्वनु १४

रतिकानि जलानितंस्मिन्निविति वाकजोन स्पोवरोभविता अत्रापि सागः सर्वितः तथाहि स्पष्टराजगस्याः दक्षिणदिशः पतिर्दिवोयमोनापितृसमकदे
वैनिश्चिस्तेनकारणेन विपतेकिंधर्मराजन्वृ आदेवोन निर्णीयतेइति नकिंतुनिर्णीयतएवमतस्मवपतिर्नक्षिपतेकिंमितिनात्रापरंदेसोराकोनतेजान
लः पितृदेवोयमोनापितृपमसस्व पतेस्तनाल्पतराभातिनल्पाकाशाभा स्यातदुस्यर्थः इतिवापदित्यजमितर्हिश्रेष्ठः सुखसमुद्रनलोवरोभवितावस्प
प श्रेष्ठपराजगस्याभलोकस्यपतिर्नैर्किंतर्पोसातालस्पस्वतस्मदेवकोतिमान्स्त्रमस्त्रुवरुणः किंननिर्णीयतेकिंवानविपतेत्रपरंनलोनर्किंतु
त्रातिमहत्वीनलक्षतांतिर्पपसोः तिमहतास्तत्वनल्पाभोभातीतिविशेषः परिदैवेनमुरूमितपीतरसः श्रेष्ठश्रुतनकोवाभवतोः पितेततसरवोन्योनामीम
थः जगापांजाभिसाघ्राजेगतानिभूतानितेषांगतिर्जीवनोपापोजलेतस्यपतिर्नेस्त्रापितस्यपतिर्वरुणोस्त्रवः किंननिर्णीयतेकिंवानविपतेःपितृनि
र्णीयोवरुणोपश्रुत्यर्थः त्वतिमहत्त्वातिपरलस्यानल्पस्याधोरमाकांतभावोपमाहेतोः वरुणोहिजलरूपमारद्योवोधीसर्थेदतिवापेन्द्रसजमित
रामवन्ताः श्रेष्ठः कः पः शत्रुपितरमेवश तुर्णिसर्पदतिवाभरतीनिधरोपतेजगताः पोपकः सवासनजस्यतस्मपरराजस्पश्रीविश्वोगोतिः प्रथमम
पनमाधाराः जलेतस्मपतिर्नेस्त्रपितृतस्यतिर्वरुणः किंननिर्णीयतेऽस्कंस्त्रापोनाशाइस्यादिश्वीदिक्लोशाष्ठपः स्त्रपतवपादितंस्मनेस्त्रः श्रीविष्णुःउनः
स्वामीयस्पतेश्रीविष्णुभतेवरुणेसजमितर्हिततल्पाभोनकिंतुमहानिरेव तस्मात्रकतांवरुणएवपरः श्रेष्ठोवाइतिवा अत्रापिसागःसर्वितः
तथाहिस्पष्टभाजगस्याः प्रतीकस्यकामेणउदकस्यप्रतीच्याविदिशोवापतिर्वरुणादेवोनापितृसमन्वेतिननिर्णीयतेकिंमन्त्रापितुनिश्चितस्मवपतेनवि
पतेनापंनलइस्यादितस्यपदोनेसजमितर्हिजवापिमहतामनानोमाणानाक्लोभोजीविताससीसर्थः पस्मात्रेसलसमुद्ररूपः श्रेष्ठनलोवरोभविता

नलप्राप्राप्तेनतत्र प्राणनंनास्तिचैतिभावः इत्यादिव्याख्यासु द्विधापोजनीपार्थं यतिमालभपात्नलिखिता नलपक्षेन्यपक्षेनैषधनातस्यनिषधदेशस्यसंबंधि
नोराजः निषधदेशोद्भवानांलोकानांपोराजातस्यचापस्याज्ञानेनकृत्वापतिः स्वामीदेवः कीदृशोरिपुकः राजानानामनुष्योनलः किंननिष्ठीपतेकिंवान
व्रियते पितुनिषधाधिपोमत्तस्यापंचंचयोनलएवापीतिनिश्चितस्तोवरणीपक्षेतत्र्यर्थः तत्पक्षात व्यतिमहानस्यालाभोतिरव्यलाभःनातिदृश्यपि
वीपतितिरितिनलस्यविस्तारितार्थः परिचोलकृपस्नाकांस्वपानेसज्ञमितर्हिकोदेवेः स्वास्तोविकीः पितुनातीतिनलमेवहृणीचैतिभावः नलस्या
पचपक्षेः भूतेकेनस्यास्यमीतार्थःपक्षवरः जगतानाकस्यपतिः स्वामीनामनुष्योनलोदेवोराजानापितुनलरएवेति किंनोननिष्ठीपतेकिंवानव्रिय
तेः पितुनिष्ठोपोवरणीपक्षेपक्षान्नलवरणेतनातिमहतोजीवनस्यात्मभोनलस्वामानेवतनजीवनंभविष्यतीत्यर्थः परिचापंशभूपानदेवरूपमेने
सज्ञमितर्हिजनकः षष्ठोवाः पितनोनासीत्यर्थः इतिवा नैषधाजएवातिर्पस्यातस्याभवतामनुष्योपेराजापतिः किंनोनिष्ठीपतेकिंवानोव्रिय

तेत्नपितभपमधिकत्रंपपेनमुद्रमितर्हितिर्निश्चितमतिमहानस्यलाभोमहत्भाग्यंपुलादेतारशोःन्मः कृतोवरोः पितुनास्येवेत्यर्थःइतिवा
एपदेवोनदृशारिक्ष्मोनकिंतुभूलोकस्यपतिमनुष्योः तितेनसीनलइतिकिंननिष्ठीपतेकिंवानव्रियतेपरिचापदेवरूपमेनेसज्ञमितर्हितललाभोन
किंतुहानिरेव भ्रापोनापतेभ्रोजामनुष्यत्वेपंगस्याप्रकारेणसंनिमेषुनेत्रवाहिल्लिंगैनेवदेवोनेतिकिमुननिर्णीपतेतयापतीतीतिकिमितिनवि
पतेतिनिश्चितंनामनुष्योनलोयुपरिदैवेनसनसितर्हितलपाोःन्मोवरः श्रेष्ठः कृतोल्लाभः भूपतेतदूरणासारः श्रेष्ठः स्वामीनातीत्यर्थः एषधापोभ
लोकेः निर्मारपरिनः कामदतितुद्यापाणेशोमनुष्योनलोन्तुदेवः कश्चिदितिकिंननिर्णीपतेकिंवानव्रिपते निलस्यानामेषोचतुर्णामेतदाकाशो
तातस्यंजाताएवनलोनिष्ठोपोवरणीपक्षेत्यर्थः तत्पक्षात्तराकाःधाणेनातिमानांव्यतिमलक्ष्मीकाणांदेशरीनोहानेत्यपोलाभःतन कपरसाः

रेवभवेरित्यर्थः ॥ यच्चनमघेनंतसजमितर्हितवपोन्नएतदनंतरः केनवापुनानतिजुवतेप्रसरतिकिंमनतलेनतीपतेशांतिंप्राप्यतेवापः सकलरोः भ्रिः व
रोभवितेत्यर्थः ॥ यत्रैद्रयागोपिप्रभवितः तर्थादिशत्वभ्रलोकस्य प्र भ्रकोरेगेराजानलोमेतिनिर्णीयनिष्ठिप्तेननहलाभावलस्योनेत्वकमणेनम
विपत्तेकिंम्भितिप्रश्नः ॥ पूरुमनेतत्कृतमितिशपः भराजदंदू एवगतिर्जीवितोपापोपस्याः काया पतिदेवोननिश्चीयनदुतिनापितुनिश्चितएवात
एवनविप्रतेकिम्भितिवा ॥ संशयफलेशस्यापिनिरासार्थंद्वितीयपद्यमाह ॥ अथंतसंवंधीतत्त्विज्ञानुरेजकोतिमहानितरांतेजस्वीनलोनभवत्येवप
नपानिश्चितंतत्त्वमेतेत्यर्थः ॥ किंतुननवराभामतदर्शनेनलाकारभारणादेशस्याभानतुसहजेत्यर्थः ॥ पदापतीः पंनला स्वानत्रणविशेषवच्छिः
साराभातितस्मात्विनरांतेजस्वीनलोभवतीत्यर्थः ॥ परिदेवेनरस्तमितर्हितेयेशः केमुरेतलतीतिकतमः ॥ सरसपुष्करूपोनसोवरोभवितेत्यर्थः ॥ पद्मेने
पथराजेनलएवगतिर्जीवितोपापोपस्याएवंविधपादेवदंद्रोननिश्चीपतेकिंन्वपितुनिश्चितएवपतः ॥ पतिनेविपतेनलस्तुरागिणीत्वमिंद्रोपेपि
तित्वविपतितेनांगीकरोतीत्यर्थः ॥ यस्मादेवभीतिकातंमहोपस्तसमादसाभतः परिदेवेनसजमितर्हितवंलाभेनापितुलाभएवेतिवा ॥ वहिपक्षे भ
वतीतिभरोनाहनेसनाभावजस्त्रमेव ॥ धरस्वपर्वततत्स्योनापोमपल्लेनकृतापापातित्वमपवापागतिः ॥ भापांभमानेनेनकृतापागतित्वपापलभि
तः पाकारिकरणाद्भभावेत्वोकूरस्वणारतिः वेनापृतिमानमस्त्रवहिनेनिश्चीपतरतिनापितुनिश्चीपतेपरामेवगुणविशिष्टोजातापुनविपते
स्थापितंप्रितेनंनिश्चितुसनसणीपुनवेत्यर्थः ॥ धरोनाहनमजोपस्तमधराजोनवहिः सप्तगतिः श्रवणोपस्याः स्वाश्रेयाशिशः पोतिदेवोः प्रिः किंननिर्णी
पतेनिर्णीतस्त्रैलिमुनविपतरतिवा ॥ अपिस्त्वैवतस्नेकिमितिभातीत्यनाहस्त्रपंनिश्चितंनलोनकिंतुनतोपातितेजस्वीतत्त्वनलस्वराभातीतिवाक्य

दी पंचसंवंधिनीनलोनभवतिकिंतनलएवेत्यर्थइतिवा एवंगुणविशिष्टेनेनपुरिसजितर्हिस्थये: परोभ्य: श्रेष्ठश्चोकोभवोभवितापित्रेतनलस्यकोनिमि सर्गः ११
जसीकोपिनासीत्यर्थः अथवातस्यकोः भीष्टः अपितुनकोपिकिंतुपरः शत्रुरेवेत्यर्थः अत्रापिस्याः स्वभितः तथाहिरणनामनुष्योनकिंतुभागतस्या
१५ श्चाश्रेष्यारिशः पतिरिंद्रोमुद्गीषितिस्तस्यानिर्णीयतेकिंपतोनत्रिपतेतत्पास्यमेवनिश्चितमित्यह अथपंतत्रिनासुरेतकोतितेन हीनलोनकिंतुतरत्का
रवाण्णान्यस्थः मत्स्नेपंकोतिर्नभवतीत्यर्थः नलेष्वणविषयेस्याभावस्य यस्यतेजसिवत्तवर्णप्रत्येवनतुदेसान्यत्रीत्यर्थइतिवा नैषधलोगति
र्यत्पात्सायाभवत्सारपदीप्यमानोऽग्निः किमुतनिर्णीयते: पितुर्निर्णीयतएवपतोनत्रिपते: अथतवपतिकिंलोनभवतिकिंतुदेवेरागत्कांततेजस्त्वण
विशेषणमस्तुस्मइतिवा यमयक्षेएवआनयेताकुंभाश्रयोर्षः अजस्रिपतिषिभाजोमहिषस्यस्वगत्यातेनवायापाशस्तित्पोपलक्षितोधर्मरू
पत्नास्पतिः पालपितादेवः कीदृशपरोऽसमस्वयमोनानिर्णीयतेइतिनापितुर्निश्चितएवपरंकिमुतत्रिपतेत्पयदेवः धर्माजोनलहिरण्यात्मना: यमपुम
स्यगतिर्यस्यपएवंभूतोपारश्यपारिशः पतिनापितुभवत्येवेतिकिमुतनिर्णीयतेकिंतान्त्रिपतेपितुयमतेनानिर्णयोवरणीयमन्येत्यर्थइतिवात्रेति
वाश्रितितेजस्यपर्णनिश्चितंनलोगाहवोनापितुधर्मरूपत्वात्दहनएवमलगाहनअस्यपक्षापविहस्व परिदेवनमसमितर्हितवलाभोनतुकिंतुहा
निरूपनलसंकेतरन्यश्रेष्ठस्तेकोरोवः अपितुनात्सेवषः अयंनलोनकिंतुतवातिमहतामनानोप्राणानोऽप्यभोयस्मात्सोतिमहानलाभः सर्व ह्ह०
षांप्राणाएतदधीनाः अतःतपातस्मिन्ह तेतववित्ककालेप्राणानेभवित्यतीत्यर्थः यद्धाधर्मरूपत्वादतिशयामहः सत्रायममवासावनलभश्चतेज
सितादृशिकुलइत्यर्थः परिदेवंसजमितर्हितस्वरः श्रेष्ठःपरःशत्रुःकतोः पितुस्तस्मिन्पतिसत्रेऽयमेवमहलंकथंत्वरितर्षा इतिवा अथवातेजलेन १५

इंद्रेति त्वद्यल्पवणपभ्रः पामतौरंपीरापत्रिय्यानंमाभीमसुताम्लेस्प्यिमेतांपर्वेमांस्यः पतिम्निशादिवांद्वाघ्रिरक्षिणारिगीभ्रवार्चाविधिः
समांसहतूसाहल्येणतेपामपिवर्णोविंद्रीप्रमापनिश्चियतरलितासंदेहवशातनलनिष्णुपाभावाबोल्पापमानमनाः सतीकमप्यनिर्वोच्य
मतिद्ः सहता

मतिद्ः सहंतांपश्याप कालमिव सिंधुवेणीगंगामागरसंगमः वाडवीनिद्रोहेनमिव वडवानलमिवपश्यावाप्नोति नलनिष्णुपाभाव
दवनलवद्ः सहसंतापंप्रापेतिभावः नलेतरलितासोलंकंठेतिरा ३५ कसलसलसलसलसलसलसलसलसलसलहस

दी० मात्रमिति साभिर्मानिषधात्तोमलस्य संबंधिन्यां विविधापंभतोबुद्धोमसांनलविपपेसूस्देमतीतिपामृत पंचमीबामोकोदिक्षपंचमकोश
वेचपंचमकोशिमाचेपंचमाशरूपेपंचमस्यानन्दिनरितिपाप्देनं भतपंचानामध्यस्यतः तितांससपिनलविपपेन्द्रमालिकुनरदेषससन
१० लेपिनलोपमुवेतितस्माद्बुद्धिर्नारंभस्स्यथः रूमितितस्थ्यांमितिभिर्मानाम्बिलापिणिपस्यबुद्धपेपृष्टाणांसर्गपवर्त्तिनांमहापानाम
हस्मवानामिदूरारंभांचतुरूपेतांप्रुद्धासस्यनलविपपेनिस्त्रपंध्यासनप्रमद्धतिमतिभिर्मीमांसाभिधापणांतिसूत्ररूपभाषणात्कृत्रिमत्वमारिवक्षमा
पानलयपुवरूहस्यातिशपस्वेनासुलनिस्वरूपंप्रतिपेधनिमति रूःकर्मसाबित मतानांसांख्यादिपुरुशानानामध्यात्ममवादितिपंचब्रह्मनेहनान
स्तितिबनसारिस्मृतिभिः ससततपमाधुतानिवमानेपिष्द्रहेतरूपेतत्सेसरूपेत्रद्धत्वमुखावेदविपयधाकाः निघामानपुत्रापुत्रनिवारुद्रसः
जनोपयाभ्रद्धानमंते कुमतिपसबरूपेपञ्चनेकामवारिसांख्यादिरिस्वेनचतुष्क्रनामहेतुश्चद्धप्रातुनर्ह्रतिमतिमानात्मिकमाधुकपुर्विमेह
सेर्वकाल्यनिपंचेसतीतिपावततस्यतसहचाव्यस्खलाभः तर्कमिनोर्कद्धतत्वस्यविशेषपणं सांख्यादिप्रतिशरीरपुरुषबहुत्वमंगीकुर्वंति नै
ष्यापिकाश्च्वनानाम्यान्येनानात्वमंगीकुर्वंति सततश्चमसतसरसन्नहिलक्षणामितिपक्षचतुष्टयं सह्यादिमःसांख्याःश्चमहाहिनोवोद्धाःसदम
हाहिनोनेप्यापिकाःस्वरूपंचानिर्वचनीयत्वनारिनोवेदांतिनः नसमत्वाभानुपपत्तेः नहिमुद्धतेआगनादिनेवानाध्यते नचासतप्रतिभासमानु हृत्य
पपत्तेः नचसंतानत्वशश्टंगकरादिवर्स्यपभासते नचसद्सदात्मकंउभयरूपंपरस्यविरोधात नतमसत्तमहरा मजनितुमर्हति उभय
रूपेनभवतीसपिनकृमयुक्तमिसाधपिज्ञातव्यं सांख्यादिप्रतिशरीरभिन्नाननुज्ञानसभावानसर्वव्यापकानद्धहनामनरकेति नेप्यापिका १०

च्चपिमतिशरीरभिन्नात्मसर्वव्यापकमनन्तानादिनववि शेषगुणात्मात्मानइच्छंति ॥ आर्हतमतप्रतिशरीरंभिन्नान्देहपरिमाणान्संकोचविकासशीलान्
वहूनात्मनोपीकुर्वतिबोद्धास्तुमतिशरीरंभिन्नान्देहपरिमाणानंसंकोचविकासशीलानवहूनात्मनोपीकुर्वतिबोद्धास्तुप्रतिदेहंभिन्नान् क्षणिकज्ञान
संततिरूपान्बहूनात्मनइच्छंति ॥ मेमीप्राणभिन्नाविपिणिसस्मनलेन्नसंवंधनिभिवोत्तमपिसाश्रद्धानरूपेः मिथ्यात्वेनसम्यक्त्वेनवर्जितेन
मेचपंचमकोटिस्थेसासनलेश्चविज्ञातेपिवंधोहिवल्लाम्रकूरस्तेमनइतिन्येपेवापमेनप्राप्णासासनलोभवतिस्यर्तीतितुसामनमिच्छूढिरसभिरिम
र्थः मतानांविमतांचपिससतेरहेततनेलोकत्स्तेतल्लोकःपरीसक्रोचमोपघात्प्रद्धाभवेतयेतिसंबंधः प्रातामितिपाठेनिपभाटमलः देद्दास्थित

स्पेमेमीप्रतारणापंसीपसरूपधारणजांससेप्रामंनपकृतिमतितद्धाभरांसिनिमेमीप्राभिन्नाविपिणिपंचमकोटिस्थेःघोरात्मनिश्रद्धानिस्थपं
नरूपे ब्रधोद्धेमीप्रामं एतत्सिम्पतुरूपेमनिबंधकेमतिद्रूपेमपाकपेकारंआप्पतेःपिकुर्नेतितसदृढिरसभरिसर्युः मतानांविमतोसत्यांसरसमस
रिपक्षसतुरूपेतोसम्यक्प्रतीतिनिर्णयतिमतिच्चपेदसिद्धिनोसिनिपंचमकोटिमात्रेवतुमकोटिविनिसंकारसतेप्यहेततनेतघाल्लोकः श्रद्धानधत्र
मिथ्यात्वेपं लोकःकौतुकरूपीसभाषोजनरूपमेनंत्तीस्पर्तीतिनिश्चपंपंचमःमसासनलइतिवानिश्चपंनरूपे पंचमकोटिमात्रेपुवतात्मंभाससेतिपंचन ३६

२० उक्तिविशेषेणापुनरपि संदेहजनितं संतापं दर्शयति कलौ अयम् इति कलिमानवहृदयपुरोगेन नलस्य एष भिमतः कलिप्रयातेकलौ इति द्वापरस्तु अर्थं तावन्नलोयं सर्गे १३
१८ वानलो एवं वाक्लरतिमिन्दे इह पुनरायशश्च लेनकालीयं प्रयुंश्च पुनः तामतूनं संदर्शी पूर्वस्मात्कले: प्रसिद्धमवाहनात् यथापीड्यत कलिवेपीतानंतमनल
परामतं कल्पिष्यति द्वापरस्तु भैमीमालंनतां तु मेव नाराधि स्वयं तथापि भौमिकेकारणमाह किलप्रस्मात्कलगयाद्वापर: कलिस्सद्वावपिपुरो जपसौ
विभैमीनलयोरूपप्रमनेविवाहं न सहवे जातंतपोविवाहेकलिपेथानसौ तथाभाविनंद्वापरोपि नैव पतः पिस्ट्रोस्तलौ निस्त्रुवे नलेनिशंके

भवतेव स्नेहस्य प्रतिबंधकः तथाकलिद्वापरस्यापिविराधितानेन सापी धिग्रेति पुत्र्यमेवेतर्प: द्वापरेकलौ भैमीनलयोरभावात्तपोर्विवाहेनसहेते
तावितर्थे: नस्लनिश्चूपाभावात्मातिशयोसंतपमापेतिभाव: कारस्थिपणाद्वलेनेपप्रकि: द्वापर: संकापेचपतिविशिष्ट: कलौ यते सविधसीपुत्ता
सिविति इय: स्थितवत्सस्नार्योत्थितात्तीतिहृदि: पथिमत: पौषंजो स्वतानेइतिचन्नोविकल्पिकसादृशोप १० कल कल कल ४ कल०
कल कल कल कल कल कल कल कल कल १८

उक्तं रूपञ्चिति परिमोहयमाणामोहजनकबाणाः येनैव मतोभ्रमन्पद्मां भैमीप्रसेकमेषु इंद्रानिलपद्मेषु पुष्पकेकैनैकस्मिन्नेव कामेन च बाणक्रमायेनैवं
नोक्तं रूपमितिकं यां कुर्वन्नस्थपंचानल्योपेतानल्पदंतिनु श्रैवैकेन स्मिन्निषु पंचसकालेष्वपकृपकोभेतानं यां कुर्वन्नस्थ पंचानल्योपेतानल्पदंतिनु पञ्चष्वपकृ
प्रपकृसाध्यामन्माहवीनस्यादवीनुतेष्ठानसाजनपत्रिविनिपातत एवंभूतः सर्वकामजनिताः श्रीपुंजैवालीनुसाबाणपालोद्धीकृपस्वेस्वनिर्मा
नाणाश्चितेतिपातत् एवं भूतापंचवाणेस्यात्प्रसाः साफल्येनप्रपोजनतं पचायतर्हि तदप्रमिन्नेवावसेनकल्पद्वैनपंजानीमहेतस्मैसामह एकस्मि
नलेनु रागस्वपर्या पंचौकेनैवबाणेनजननेषपाणो बहुगुणनिषर्थ्यसानिम पंचल्कः किमु पंचनल्पदंतिनुखलेनोपलक्षितेषु पंचवाणेषु प्रसेकमेव मिनु
बाणेः एव कृत्यपलेनपुण्यपस्तुरागजन्नोपेवानामपिवाणानां साफल्यं तेह्नस्वजातमितर्थः एवमेवप्योक्तं याविशेषणता सामान्यकमित्यसंज्ञायविवे

पणाभावसंवंधमेराज्यार्थपीनहक्रं नलेषु पुण्यवदिमदपण्यकं रूपनतया प्रसेकमेषु नलेवेवपुष्पपरीमोहयमाणास्त्रपोडेम्पानिषुपेजनुरागज
नकाबाणापसमस्तः परिमित्रवाणासंख्या साफल्यमापतर्हि संदेवनाम्यरापंचस्वपितस्यापुण्यवत्त्वगनुरागजननवासामपिमेवानामपि
तेषां प्रसेकं पुण्यपत्तनुरागजननमाश्रसीयबाणसंख्यापाः साफल्यमापेसवंहुतिस नलेषु तांप्रत्यकृत्सेकंयकुर्व स्वबाणेषु नलेकैस्वप्रसेकमुनं यो
नपत्त्वर्थोह्निमोवेतिमत: परिमोहयमाणवाणस्त्वभयचापिहेतुर्गर्भितिविशेषणंसाभैमीपंचत्वापिनलकृष्येवसानुरागाभूहितिभावः तेषितस्वापि
त्वापिनभावः पंचस्वनुरागात्सातिक्रम्यभंगपसंगइतिनपंचस्वपिपापुण्यपतार्थोह्नोगन्यस्यैवानुरागात्वीहाः उक्तं रूपनरपंक्तकेतथैकामश्चेवा
नुक्तं रूपनिहेतुमणिाच्शता पक्षांतोनतकंयांकर्वनिमितनकणोगणिव ॥ २८ ॥ राम राम०

१० रैवमिति इत्युक्त्वा [illegible] पुत्रोऽपि [illegible]
४ इत्युक्त्वा [illegible] पुनरपि [illegible] तर्हि किं [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
४९ कैति [illegible]

[illegible]
+ [illegible] +
[illegible] ६५५०
ति [illegible]
[illegible] ५० १९

एकैकमिति एषामेषामहता श्वारेणाप्यपदेनमृङ्गः एकैकमिंद्रहीनरेहजानोरुविशेषजिज्ञासयापुनः साभिप्रायंपंदर्शयति ः अस्यमहता श्वारेणामयेनपतिश
नेयपंचाशिमारंभकंपृश्यतीतिस्वीविदितमारणवलोकनकाय णेभ्योनमेभ्योपुनारभूयेनेत्यर्थः पर्यंतमसमभ्यंकंनिरुत्वीयामममपिमेद्विशेषेनकंवितिर अनंतं
काष्टुमाणप्रकाशेणाशंकाष्ठांतमेदेहपापपुंजमिषतातत्पावितीयंवपुनसदंकामतेमातरूपमाणप्रकाशेनिनत्युक्तिविशेषत्वमामनासादृश्येमीदेद्वस्तमाणेन
भावे वेतसेवाविवारपरित्यर्थः उत्पतेउत्पादितेवडभ्यासज्ञानपिभएसा श्वारेणभवेनवाप्यनेकमीतदेवासतमेनजानातीतिशेषाशतेवकांतेपुनरसमति
रसमितपुनरप्रहतेचेतेनधव्यायमिथ्यातवितोमयधि। तयेपमभ्यवस्थितविदामाहितिभावः वेदस्त्रेविषयाध्यात्मेत्रकूस्मरतिवद् ४१ एमेवमितिवारमाह अस्तीति जनम

विवंक्ष्मतिः होवंद्धविविधुद्धिः समिद्धातिपरंतनधांतौप्रमाणानमितितैकलेस्कमिन्नेनवंदुतिविषयेयोः नेकलवस्तपकाम्निविषयेपेहगतंतयोर्नेवस्नोतयोपुविशिष्ठी
कारणे आविषयोः विषियोः कारणेस्वपूजमेणानिमित्तेनंतरस्तात्विर्षसंस्कारवकामस्यासिहोपसमहिणंतरारिपरीकरणादिदोषः आदिःप्रचमोहेतुरसिम चंद्र
द्रूपधांतौविषियादिहेतुर्भेजः तयाप्रतिमापाश्चारमोशेरूपमानसमृत्यादिप्रतिविंबस्याभिमानेपिप्रतिविंबस्फुरणात्स्वेधांतितानेपिसकृशमारूशरिरेहपम
मीयेपक्षमर्षणंशायणर्दर्पणसंनिधानांतविमिजमतीविशेषः दर्पणादिसन्नतसंनिधानोरलीकमपिप्रतिविंबंभासतइत्यर्थः केममपुनारीपुरस्मा
नेष्वभेदधनेपकुम्भिन्नस्नेविषयेषः पक्षमसंस्थादिविशेषोषः तस्मिन्विषयेनिमित्तकारणंनास्ति दिवंद्रधांतौकारणमस्तीतिधांतिरितिपुंजा एकोनलःपेतश्चाव
भासतदहितुमहीपाधांतिःकारणाभावात्स्वपूत्रतस्मात्नाएथेतेकेवलमविद्यमेतिलपमेवसंवापंपगिजहारवंतिभावः अभिमानोर्थादिरर्पेहानेप्रणयहिंमर्षा ५४

३८

१० यभांहारमाह किंवेति वापदांसेत्र सीमसतहयश्च नेषधमन्त्रकापथ्यहं शरीमसमह दिभापनिर्मोयमपिपतिहासंभ्रताएाकीरांतमो निर्विपतो निरामी रुको सर्ग ११
थसीनस्व:स्वमपिकीरावशास्वापचहृहंतनोतिनतलनेकेवन्नंतीत्पर्थ: किंनातमोतीभिपाकेभातु: कापयहारवनेसपश्चत्ति: कथमिसतत्वाहरी शिष्टस्तानस
२० विपरिहंत्नानेपरिहंविशेषकसायेणवीकांतकभेताइलांगसिश्रतमाएाननसमूयगयपवेदितेनयवहस्रगतानतेनसाकापश्यहनिभूतकपाविपापिनिशमे
निषधे: पिशमापितिषहतस्सीतिसेभनत्वा पिनातवैभवसुगरतिपाहेभुव: स्पानभरस्तसर्व: पीहास: उपसर्गेत्यप्रीतिमशैवदूलवेस्तरीयोभाव: ४३ एवरहति
वापहांते इहस्मपूर्वचशमध्ये:पमेकोनल:कि अन्यतम: हितीय: भेल:पुत्रस्तीनिंत्यपर: दलीपः नाम: किमुशिंहर्षेचाहिरनेपोच्यस्तिनीतुमोविस्तृ

स्वमृकेष्टनेषवसएनंथ्यहंनकमोहं किंनरहेस्वपितृतेषेवनरस्तुहिंभयपामिनतुकापप्युहसवनादेकएवनल:पंवसानमनरसर्च:पत्र:हरहवेषभारमणीसंर्वेवाह
स्पमसीमतथापरमकाशहोनसमेषूमहशेषु साहश्यपारिमोहोपुत्र:अन्यतम:सार्वविततमसूलीमशहोनांतस्वीलिंग: ४४ सर्वमिति निषहनि:सहण ह.५०
निषेधानिहूल्पामया सोपेनिषधीवरान:प्रिय:माणेष:हातसुतत्सर्वादिहिस्पसर्वमपिमपंचपसमयात्यागपिरच:पहसनेरिहपतेसमोहपुशामर्वचर
वेमपिरहस्रसर्व:प्रकृतेविमिमतत्वाह यमेपंभप:पुनरपिसेनविरहोडुतताभपरस्याय्याग तवतीविंमहिजपितेनपमा:सामर्थ्यनाभीकानसमाच २०
व्यन्यश्रापासिचापि:सर्वरसनेनतापोनतीय: ४५

पुश्चेति अथ पपसांतोमैत्रापाताप्रुणमोत्स्नशामरी मारुदृ श्रुतिसिद्धि तं हुत्वा सूतोकरूपांत्र यपांकं हृः शंको कायंदृ भूमि स्थपितेन तरपुत्रमित्यर्थः पत्रः संपन्निद्धि
तेत्रु पपीहृत्वाः नलस्या हुत्व तानभूदः मैतनूनारीनो वतुर्णामपरः तेषामापतेपेत्यर्थः हित्यमात्मनपारे षेमसमनुसं तेषां सुतेनु स्थिता नां मंत्रं विन्योगाथा श्रुमा
त्वादिस्यामश्लोकाः तथानयाने नैव प्रकारेणाविताः यथा पथा पेनपेनमकर्मणा तामन्यादिश्रितं परिच्छिन्नरूपिमत्यर्थोति विद्वत्सु सुवाः विपाहसाब
रेति मकेतलंनलमित्यर्थः तस्मा द्विरिद्धि विमनतारणा चैतप्पपानल रूपं पतेशन्निद्युद्धि पुत्रा नतु सम्यंश्रुपूरूपेत्यर्थः तथा च क्वचिद्ध्रूपसना पथा
शाश्रेदिहितात्मयः कपरोद्धीममः ४८ एतदिति एतस्मिन्नहीपापत्युश्चैर्वं च कैश्चामकेपक्वे स्त्रादिमहेतन्नाथे स्थितेना शुभमप्राप्ते शमनुनेम्यमनुष्यम
विश्लेषेनिमेषान्नः स्पर्शोप्तानकुसमतादि लिंगकथं तकपमित्तवनकास्य मकाशतोत्र्यपितिं श्रुत्वा सोमापपानलस्य स्याविद्ध रूपस्मादितलातत्र प्रकाश

तद्धतिपुत्रमित्यर्थः नलस्यसमनवंच कृतेपिद्धवियोगहृत्तीतिस्याद्वतुर्णामेवंच कृतेपितमिद्धिः पीहास्यवशाद्धनलस्यापिवंचकृतंपुत्रं एतद्धनाम
दृश्यमानं सेदासिंनून्यमिति भिसंपरंवाहसतारे श्रुमीर्वाहिपुत्रसाद्वाः पुत्रेनसंपन्नोरेणपुमसशों पपात्मनमुतारनुपेपांजेपोभागो धृतजन्मनूजारणसंसर्शाहि
ततनूनामृत्यमारिपंपतांतानिसेरादिहितास्मूत्रानुपुष्पत निर्विमेवतादीनिरेवत्रयं जकानिताननिश्रमिश्रु विनिकृत्निविभिनिनिवाहेति शापुतिमूर्पितह पपाताव
हेतुंपुत्रानिपरेतुनोसतेकस्मित्यर्थः वहिर्मुतसपरं सूपाराहितसमत्वकंनलस्य विज्ञानमसकृतनैपिपादिरैव विज्ञानिस्फुरानमभविष्यत्सहिपाशीर्ष्यादसंनिद्ध
पोष्यभविष्यत्रानपिमस्कृतारीतस्मभपथापिमपानलोनिश्चेतंतंमशक्यत इतिभावः ४९ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ १

पादइति स्वहंसमसं प्रपंनलं प्रपन्नोति स्वमतः स्वलंदपुनांश्चतावंतिष्ठि पादेकिंत्व यथाप्रकर्षीमितिपितरं येनलप्रासमर्थंतेषां निरयावेनारपिममापतितिः प्राप्ति सर्गी१
तमरदृष्टि: तैरैवैरलं प्रपंतां श्चतावंतिष्टिनावीनिनिसपूजनारिपेनलं न प्रापद्वेतेषुना मायंनमात्रेणकथं तत्संनीतितृ येवतस्यार्थनमितरर्थः। किंविवेकैः कंदर्पसमश्री
पणान्यः किंलीलुके नाणां नेन पासस्त न्मुनीतः शोषिताः का[illegible]
निन्नानिपेषामेवभूतैः पस्मात्स्तैपिनिसरज्जनेका मापतत्स्वानिः तत्पतादृक्तिमितिपिलर्थः यादिर्हिहुबमांचर नुफलौरितिनापाः फलश्याद्वारस्सर्पे फलन्न
प्राप्नित्व ततोनन्यमाप्तः ४८ देवानुपालयते दैवमाइति हेदिकामीशादिस्यालालेखादेवाः कलौम्‌ यद्वानंपस्सातांनलभवोवावर्णश्रिपद्वपवाभांप्रति
पद्मप्राप्यगुणवतांसौरपौरिगुणपुत्रकानामपिनोपुष्पार्कपरेपामुपकृतिरूपकांकुनाभावेपि साभिलषितापामपिमपिभवरर्थइत्वकारिणोनलस्याप्याका

+स्नवतंतद्विराते पेषां तेषुतिन तेषां भावनतनंकथं वाक्रमो वाहे तेपनवंकनहंसपमुपकारले + देखातेमाँरपौरिगुणाभामनात्स्रोपकारित्वमप्याशतंतन्मदि
पपेकथं विनष्टमित्यर्थः नल्याकारमणादेतावतीमवस्थामणा निपीपुतिकिं पतत्रितिभावः कैवामित्स्म सौरूपश्रुतेनाभद्वाः पुत्रस्यम्ना तानन्तशारदेभासप्रभु कृष्ण०
पात्यनिगमीगमर्कंरूपा: पृथ्या: तेषुपतनमंस्थीन तलणविशेषवं ख वीभ्रतनलपभवंपेरवानपोश्चिपांद्विप्सः नो भांप्रापद्मादत्तारिगुणपुत्रकानो
रूपजनकंवापुत्रकानो पयायावानक पावका पुपकाः काँ गे लमकंचारितमत्तसयालंतारेनोपका गाभावारमेपांचा समर्थ्याहित्स्तर्थः कृपपतितामपि
पुत्रकानांचानुपकारित्वमेन प्रतिपद्यस्थितानामितिसमानकर्तृकत्वं ४९ कृष्ण कृष्ण कृष्ण कृष्ण कृष्ण ॥ २१

पर्योति ईश्वरेणास्य प्राणिनः ललाटपट्टे यद्योग्यमनुचितमपि लेखि लिपिर्विलंतद्योग्यमपितस्य योग्यमुचितमर्थं वचनस्य प्रतीतिः तस्माद्भवेत् योग्य
मर्थंपीताज्जसपीदृग्रोपस्य पमेवभवेदितिपत्नत अतापयोग्यत्वपाकार्यंकस्यणाभातेमतिहृदनल्पानेकजन्मसंदेहैर्निष्पापार्थेयंवाससंमोपुतिमसंदेहरा
दिभुंगोभार्येयंसाकाससमापुकिरत्नभवतपितेतंनिधापुत्रिकोपितिनि नवाभपाकवृतिवाति पिरुसार्वति शिवाहस्ना पान भवतीतम्यै: योग्यमपात्या पि
ग्यमेवभवतीतम्बरयेंतमाह पयोजलजमभोत्तंव वीतोपरुद्दैरपितमर्पितिन गोरोहंगरणतिशिमैमत्तुपुररौहंगवयौ उदस्य सर्वोत्कृष्टः कः शीतस्य सर्वोत्कृष्टात्
शमकर्द्दति लोकेरष्टेतरिरैविपरीतेजातमिनिविरुद्धकार्योस्मेविषमेनसमममवालकाटेपरीश्वरेणायोग्यमेवलिखितंतर्हिपतस्ययोग्यंपरस्यैव

रापतस्य मम ता योग्यमेव भवति पार्वतीतिकं ब्रह्मचारी विनेभाषपित्यामित्रपितुनक्षपीतिरेवानंतरकोप्यपराधइतिभावः ५० तर्हि किं मोपायान्ता विधि
तन्त्राह इष्टमिति इहजन्मनिकृतेपि समपेवाहृतामनेनेन नल्पानेकजन्मशेणप्रयापापरस्य मामाभाग्यंवनस्यौ निष्पापायमुचारिकाभावोहरपतेऽप्यनेनाहं
तुनापञ्चशेणपापोतिविपानः फलाद्ममोपिमञ्जुस्थितेमपान्धंपाप्यमानः मनभी पतिन्दइष्टिः अतिकार्यपणपसंकृत् भवतीसहेमन्नेविंभतःसंको
चेत्स्यसंज्ञाः संतापोपेयोस्यनिविपानिष्कानिनि समस्याकिसंसरपंगभेयगुल पोपेयांएवंभूता: पद्ममस्यास्थपापणपः दृष्टात्यांति पमंमेवभूताःएवंभूतोभ
वतस्तस्यापिबद्धमिविशुल्कपःसंकुचितामेतिकल्मिनदानशीलोपिमदभाग्यवशाल्मांकप्तर्हीतिनभवेदितिभावः चारात निष्पापानुवर्तीतिर्तवमास
तपः ५१

देश्यादीति प्रायवाहस्म पंक्तेऽस्ते पूर्णं [illegible] अभ्रसापोवैसेनिः सहस्रनसः [illegible] नाभिषूत मूतैवेतं मास्यं अभेश पनिर्णिश्चैषेभुजाद्देश्यः प्रमब्रसाः कवे सर्ग ११
नृसमासाप्यंसस्य मधुकमास्यं स्रुपपेस्हल [illegible] तिमंगुरुवा नृपमेदतरूपानि पूर्वंकिपमाणे सेपादिवीपभ्रमरवधु जोरे [illegible] मिंद्रारीनो दिपासौ नैपिबीहतो
स्तात् तम्भापाश्रुतत्नोहितसधः भवतुना [illegible] सापूर्हपुणीसकाश्चंलि [illegible] भूषा भूतन्त्वाह [illegible] [illegible] सधुरमसंकोलपणपश्च
[illegible] विस्मयात्मकुर्णोऽपि हूपश्यपुरालंस्य [illegible] ओहमह शेरेवीनो विहर्तुमिन [illegible] तिर्वैवरुनवषुर्णवेस्पकस्पमिलविपावनकृतोमीडय पूः [illegible] निवृजानशणपंपीतः
नविनाशपतितो इपतीहिपोमिमाश्चैन [illegible] मिआन्धैप्रमस्व जनोवहषः शत्रुर्वैतिपश्ची ५२ पाइति चासीशुभ [illegible] प्रमाणेनाः समनाः

स्मातृतमपत्तृणापमासामंगीकरोतु [illegible] वंप्रकाशोणादसत्काचेतिनायपेनांवमानांतचने पमवैतमस्त सनलं प्रापपामितसुनुर्ले मांत्रितत्मकवं कुर्वेप्र
स्यपितेवेकर्तृश्चपुत्रंपतः अर्थादिमर्ण [illegible] भानेवयण तीति समतिहा कर्ते रिवः लज्जमागारति पीरूद्रमर भविष्यतीति शेषः संदेश मममस्मेवेवव स्छ॰
नेलत्वात्सागामवेयुपरसिप्यंतीरूर्घः हाधीतिसेरेहिपस्मारयंदतिवादतिचेतिममूहापः स्कोपरिवै [illegible] ना ५३ रूष्ठ॰ रूष्ठ॰
२२

४३

इतोहोति इवेह चतुर्थेनेलेस्मतुल्यं मात्यं मनसह ऊभागे पक्षे ष: पंचमसमस्येयंसः पणेनेपधनः कास्पहेतोः केमाकारणेन समाभिप्रायोतेः स्वपपतिस्थाश्रुतीम
नस्तोति रूपलाभांन स्पेषएव ममनसे पलोणावते तस्मात स्यपमंद ससनस्यो भविष्यती साशपः ससनकत्रतापकेनिरू पाभिकेसमप्रेम संगरेहू यातेषा
स्वपपति प्रथमेति वाः यत सम क्रमेतह प्रथमव्रसमपोमादिमांसपोः शद्रूपोवेणसेः सा स्पेमे स्रोमसामपिवामेपा स्था सेव हेसनुपासभामा केवानु
पामसवसनुपामसाशानुपामास्पेश ... कोसीनोविहास ... सनुपामसभी ... मिसमतिवि ... वर्णसामेमनस्त प्रथम समापात
गतसादितीपस्वतुमरकास्पदस्थाही ... पुसमाध्य ताचारसमपदपस्वुना सनेनुपातित वापिद्वितीयवादिनेषयमेपिय पानु मासनेस्य तिन पामुरसंताधि
येद्दैपयस्यस्वलो नघ्यानतेपेवंयमसेतमोपतेनतवमसतेयपोजकस्यतेः सर्वपितुल्यापर्वेतिभावः सत्रापमेन स्योपरहेतः स्वरूपपोरेन प्रथमवासमस

ह्यपोवेणेसानेषमसपिदवामेवाशह्नस्यपामातिशारोन प्रथमशाद्वे प्रथमपहस्वरूमेनानुपासः प्रथमव्रसमपोभिस्त्रसे तसरमपस्त्वानुभासातिश पोहश्यतेन
तेषाप्रथमपदस्य पैरतिवापहस्थाद पाद्रूरतुर्थपादयोर्वर्णमस्यो मसमपितुामेसतुर्थपादेः नुपामभामोनिस्यामोतिरस्यातिसभपोनुपाममतेमसपितुर्थेनुपा
तुभामोतिव्यासस्यसीः तेषेवानुपामसनुप्रथमे स्वपपतीतितिमितपसेहृत्व: कास्पहेतोः षष्ठीहेतुप्रयोगइतिषष्ठी ५४ इतीति रसस्यप्रत्यारेणमन
: इयतज्ञस्य ... नानिराल्यानने काशकामसं सनवोधान रोषोदनेनसंसनेतीरमपवतीवु निरपिपचेनिणौपनिस्सपमासमारपनसमस्येकमि
मेसिनल्लविसुपंचप्रापेतिवा स्वयपस्य ... नपाभावासपीवापनाकोदितोः भिज्ञत्याने रोपस्यपीतापवरुना: कोदितो: मानस्थानेनोपिनेवंभ
नीः स्यामुस्वजोर्गातहोणसर्वणारिविता: सनतंतः पाभवोपसेवविभंदसर्न निदृनिः प्रमदिनवड्रसहशमपरिस्पर्धः स्वाकेसनमास्तंरः पामवः पी

४४

तेन पद्माकारः सर्मनातो पुष्पैर्विविधः स्वांतरो पुष्पेति ताराकादिस्त्वादपूर्णसिद्धिः ५५ श्रीहर्षमिति स्वर्थैर्दर्शन स्वाहत्याद्भूतिमहरूपहरूपाकृत्या सर्गो १३
तेन पद्माकारः सर्मनातो पुष्पैर्विविधः स्वांतरो पुष्पेतिता... सर्गोत्व्यामत समाप्तरूपार्थः आमहाप्रीत्योमरतिपरमेपरं ५६
तत्ता तु सोऽसति भावकैः स्वतम धुरनवार्थसहितेन पीरहातपाः रेखैः श्रिधेयः
॥इति श्रीचेरस्कारोपनाम श्रीमच्चामिंदपंडितात्मजनारायणविरचिते ... महाकाव्ये ... सर्गः १३ ॥ ॥समाप्त शुभमस्तु ॥ ६६ १३ १

६६•

२५